

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Gregor Kovačič

**Uporaba vojaških terminov pri komentiranju športnih dogodkov
(primer slovenščine in hrvaščine)**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Gregor Kovačič

Mentorica: doc. dr. Tatjana Balažic Bulc

Mentorica: doc. dr. Nataša Logar

**Uporaba vojaških terminov pri komentiranju športnih dogodkov
(primer slovenščine in hrvaščine)**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Diplomsko delo z naslovom Uporaba vojaških terminov pri komentiranju športnih dogodkov je izdelano s soglasjem obeh fakultet in urejeno po pravilniku matične fakultete.

Uporaba vojaških terminov pri komentiranju športnih dogodkov (primer slovenščine in hrvaščine)

Prvi zapisi slovenskega vojaškega jezika so se pojavili konec 18. stoletja. V naslednjih dveh stoletjih je slovenski vojaški jezik doživel krajša obdobja razcveta in obsežnejša obdobja upada ter se šele z neodvisnostjo države Slovenije in njene samostojne vojske dokončno razvil v področno celovit strokovni jezik. Pred podobno velik izziv je bil postavljen hrvaški jezik. Vojaštvo in športno udejstvovanje sta bila od nekdaj neločljivo povezana in tako je še danes, zato je prisotnost dela izrazov obeh strok na obeh področjih pričakovano, vendarle pa hkrati ne povsem trivialno. V nalogi sem se osredotočil na prisotnost vojaške terminologije v sodobnem slovenskem in hrvaškem športnem poročevalstvu. Analizo sem izvedel na vzorcu novinarskih komentarjev (rtvslo.si in sport.hrt.hr) tekem Evropskega nogometnega prvenstva (Francija, 2016). Ugotovil sem, da se vojaški izrazi pojavljajo v komentarjih obeh jezikov, da pa jih ni zelo veliko, tj. zelo pogostih izrazov je peščica, ostali so razpršeni in stvar osebnega stila.

Ključne besede: športno poročevalstvo, vojaška terminologija, slovenski jezik, hrvaški jezik.

The use of military terms in sport events commentary news reporting (the case of Slovenian and Croatian)

The first records of military Slovenian language appeared in the late 18th century. Over the next two centuries, the Slovenian military language experienced short periods of growth and extensive periods of decline. The independence of the state of Slovenia and its army finally caused the development of professional Slovenian military language. The Croatian military language faces similar challenges. The military and sports activities were always inseparable. Many terms of both disciplines appear in in both fields, however, the use of military terms in new reporting (or commentaries) is not trivial. In the thesis I have focused on the presence of military terminology in contemporary Slovenian and Croatian sports commentaries. The sample for my analysis were journalistic comments (rtvslo.si and sport.hrt.hr) of matches played at the European Football Championship (France, 2016). I found that the military terms appear in the comments of both languages, though unexpectedly their number is not very large. Commonly used terms are not many, the rest are scattered and are a matter of personal style.

Key words: news reporting on sports, military terminology, Slovenian language, Croatian language.

KAZALO

1	UVOD	7
2	ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA SLOVENSKE IN HRVAŠKE TERMINOLOGIJE	9
2.1	ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA SLOVENSKEGA VOJAŠKEGA JEZIKA	9
2.1.1	Obdobje pred Komelom do leta 1872	10
2.1.2	Komelovo obdobje, 1872–1919	11
2.1.3	Obdobje zastoja v Kraljevini Jugoslaviji, 1919–1941	11
2.1.4	Obdobje NOB, 1941–1945.....	11
2.1.5	Obdobje Avnojske Jugoslavije 1945–1991	12
2.1.6	Vojaški slovar (1977)	13
2.1.7	Slovenski vojaški jezik v samostojni Sloveniji	13
2.1.8	Vojaški slovar (2002) (dopolnjena izdaja)	13
2.1.9	Slovenski vojaški jezik po vključitvi Slovenije v Nato.....	14
2.1.10	Standardi NATA in Komisija za nadzor standardizacije terminologije.....	14
2.2	ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA HRVAŠKE VOJAŠKE TERMINOLOGIJE	15
2.2.1	Začetki hrvaške vojaške terminologije.....	15
2.2.2	Hrvaška vojaška terminologija v obdobju Neodvisne države Hrvaške 1941–1944	17
2.2.3	Obdobje Jugoslavije, 1944-1991	19
2.2.4	Novosadski sporazum, 1954	19
2.2.5	Obdobje samostojne Republike Hrvaške	21
3	ŠPORTNO POROČEVALSTVO	25
3.1	AVTOMATIZACIJA IN AKTUALIZACIJA V POROČEVALSKEM STILU	27
4	VOJAŠKI IZRAZI V ŠPORTNEM POROČEVALSTVU V SLOVENSKEM IN HRVAŠKEM JEZIKU	28
5	ANALIZA SPLETNIH POROČEVALSKIH BESEDIL V SLOVENSKEM IN HRVAŠKEM JEZIKU	30
5.1	REZULTATI ANALIZE SLOVENSКИH POROČEVALSKIH BESEDIL.....	30
5.2	REZULTATI ANALIZE HRVAŠKIH POROČEVALSKIH BESEDIL	39
6	SKUPNI REZULTATI ANALIZE	48
6.1	AVTOMATIZACIJA IN AKTUALIZACIJA VOJAŠKIH IZRAZOV V ANALIZIRANIH PRISPEVKIH	50
6.2	VOJAŠKI IZRAZI V NASLOVIH POROČEVALSKIH BESEDIL	51
7	SKLEP	53
8	POVZETEK	54
8.1	POVZETEK V JEZIKU ODDELKA	55

KAZALO TABEL

Tabela 2.1: Izraz baterija v obeh publikacijah slovarja 1934 in 1942
17

Tabela 2.2: Glosar izrazov v Razlikovnem popisu vojnih nazivka
22

Tabela 2.3: Primerjalni slovar hrvaških vojaških izrazov po obdobjih 23

Tabela 5.1: Izrazi v slovenskih poročevalskih besedilih
30

Tabela 5.2: Izrazi v hrvaških poročevalskih besedilih
39

1 UVOD

Športno udejstvovanje in vojskovanje sta že od začetka človeške civilizacije tesno povezana. Najbolj znan primer povezave med športom in vojsko je podvig grškega vojaka Filipeda, ki je, če gre verjeti legendi, leta 490 p. n. š. tekel od mesta Maraton do Aten in prenesel novico o zmagi Atenčanov nad Perzijci. Tek atenskega vojaka je dobil svoj mesto v zgodovini kot prvi pretečeni maraton. Že v prazgodovini je bila fizična pripravljenost posameznika ključ do preživetja in udejstvovanje v športnih igrah in prijateljskih dvobojih je zagotovo vsebovala del rokoborbe, teka, strelstva in ostalih iger, ki so se skozi zgodovino razvile v moderne športne panoge (AIMS povzeto po Jones 2003).

Glede na to, da sta si obe dejavnosti razmeroma blizu, je povsem običajno, da sta si blizu tudi po uporabi izrazov, zato smo za temo diplomske naloge izbrali prehajanje izrazov iz vojaškega v športni jezik, predvsem v jezik športnega poročevalstva in komentatorstva.

Slovenski in hrvaški vojaški jezik sta v veliki meri prehodila podobno pot. Ključna prelomnica je razpad skupne države in obdobje ponovne postavitve vojaškega jezika v samostojni državi. Pri razvoju hrvaškega vojaškega jezika, je bila v primerjavi s slovenskim vojaški jezikom, še ena oteževalna okoliščina, namreč dolgotrajna osamosvojitvena vojna v času katere so bili napori usmerjeni v primarne naloge oboroženih sil. Razvoj in izgradnja vojaškega jezika pa takrat seveda nista bili prednostna naloga (Lampe 2005, 10).

Slovenski vojaški jezik je imel v skupni državi drugačno vlogo od hrvaškega oziroma srbohrvaškega, ki je bil v uporabi v Jugoslaviji, saj je bil vrsto let enakopraven le na papirju, zato je bila naloga snovalcev slovenskega vojaškega jezika zahtevna. Prvi del diplomske naloge bomo posvetili pregledu razvoja in postavljanja temeljev najprej slovenskega in nato hrvaškega vojaškega jezika. V nadaljevanju diplomskega dela sledi analitični del. V njem se bomo osredotočil na jezik slovenskih in hrvaških športnih novinarjev, ki so bili vpeti v dogajanje na Evropskem prvenstvu v nogometu. Gre za prvenstvo, ki je med 10. junijem in 10. julijem 2016 potekalo v Franciji. V vzorcu na spletu objavljenih komentarjev bomo poiskali (prvotno) vojaške izraze, ki so jih uporabili komentatorji tako v slovenskem kot tudi

v hrvaškem jeziku, in skušal ugotoviti, kakšna je vloga teh izrazov v novem, drugotnem okolju.

Izhajali bomo iz paradigme, ki jo je 1945 postavil angleški pisatelj George Orwell, »Nogomet je vojna« (Orwell 1945). To paradigmo so na različnih publicističnih besedilih že preverjali Chapanga (2004), Bergh (2011) in Stamenković (2014). Eden prvih, ki je pisal o prehajanju vojaških izrazov v druga okolja, predvsem kot metafor, pa je George Lakoff (1991), ki v uvodu v svoje delo o rabi metafor za opravičevanje vojne v Iraku trdil, da »metafore ubijajo« (Lakoff 1991, 1).

Zaradi bolj povezane vsebine bi sicer katera od drugih športnih panog, npr. strelstvo, moderni peterboj ali sabljanje, verjetno vsebovala več vojaških izrazov, a smo vseeno izbral nogomet, ker gre za najbolj priljubljeno in na svetu najbolj razširjeno športno panogo, katere izrazje prav zato še hitreje prehaja v najširšo splošno rabo.

2 ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA SLOVENSKE IN HRVAŠKE TERMINOLOGIJE

Zgodovinski razvoj slovenskega vojaškega jezika in s tem terminologije je neločljivo povezan z družbeno-politično ureditvijo slovenske države (Korošec 1998a; Malešič 2008; Pečovnik 2009). Tako je vojaški jezik Slovencev v času od svojih začetkov do osamosvojitve preživel številne vzpone in padce. Najpomembnejši dejavnik je bila vpetost slovenske države v družbeno-politične sisteme, ki so slovenskemu jeziku nasploh in s tem tudi vojaškemu jeziku dovoljevali ali omejevali uporabo in razvoj. Slovenci v vojaških službah so v preteklosti vsekakor doživljali »zanemarjanje ali celo prepovedovanje uporabe slovenskega jezika« (Pečovnik 2009, 1).

Podobno ugotovitev lahko podamo tudi za drugi obravnavani vojaški jezik v diplomskem delu. Že v obdobju konec 19. stoletja, ki ga lahko štejemo za začetek hrvaške vojaške terminologije, se je delo na tem področju začelo zaradi pritiskov madžarskih oblasti. To je bil glavni motiv za delo jezikoslovca Bogoslava Šuleka, ki velja za začetnika hrvaške vojaške terminologije in terminologije na Hrvaškem nasploh (Lampe 2005, 34).

Primerjava obeh v delu obravnavanih jezikov v najdaljšem obdobju, v obdobju avnojske Jugoslavije (1941–1991), kaže na to, da so bili v nekdanji državi sicer vsi jeziki enakopravni. Toda slovenščina je bila izpuščena iz mnogih panog. Hrvaščina pa združena s srbščino v umetno tvorbo - srbohrvaščino. Najbolj izrazito je bila raba slovenščine prezrta v vojski in diplomaciji, kjer je po drugi svetovni vojni prevladovala srbohrvaščina (Korošec 1998, 63; Humar 2004, 17).

2.1 ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA SLOVENSKEGA VOJAŠKEGA JEZIKA

Da je slovenski jezik pomembno pripomogel k ustvarjanju in potrjevanju nacionalne identitete in narodne zavesti, kaže tudi Grizoldov zapis v Predgovoru v Vojaški slovar (2002, 6): »Slovenci smo eden od redkih narodov, ki svoje pesnike in literate časti kot nacionalne heroje, saj, denimo, sredi naše prestolnice v nasprotju z mnogimi drugimi prestolnicami stoji kip našega največjega poeta, ne pa zavojevalca ali vojskovodje«.

V temeljnem delu o slovenskem vojaškem jeziku, tj. v Koroščevi knjigi z istoimenskim naslovom (1998a, 2), avtor razpozna šest obdobj razvoja slovenskega vojaškega jezika:

1. obdobje pred Komelom do leta 1872;
2. Komelovo obdobje od 1872 do 1919;
3. obdobje zastoja v Kraljevini Jugoslaviji od 1919 do 1941;
4. obdobje NOB od 1941 do 1945;
5. obdobje avnojske Jugoslavije od 1941 do 1991;
6. samostojna Slovenija od 1991 dalje.

Pet let po izidu Vojaškega slovarja (2002) se je na področju vojaškega jezika in vojaške terminologije zgodila še ena sprememba. Skrb za strokovnost na področju slovenske vojaške terminologije je prevzela novoustanovljena Komisija za standardizacijo terminologije na Ministrstvu za obrambo Republike Slovenije. V nadaljevanju diplomske naloge bomo predstavili posamezna obdobja.

2.1.1 Obdobje pred Komelom do leta 1872

Prvi zapisi slovenskega vojaškega jezika so se pojavili konec 18. stoletja, v Vodnikovih Lublanskih novicah (Legan Ravnikar 1997, 477; Korošec 1998a, 3; Pečovnik 2009, 2). Za to diplomsko nalogo še posebej zanimivo dejstvo je, da lahko začetke slovenskega vojaškega jezika iščem med poročevalskimi besedili. V prvih zapisih slovenskega vojaškega jezika najdemo izraze, ki so se nanašali na tedanje orožje, taktiko in vojaško stopnjo (Legan Ravnikar 1997, 477–478; Korošec 1998a, 3–5; Pečovnik 2009, 2).

V treh letih izhajanja Lublanskih novic je Vodnik postavil temelje slovenski terminološki vedi. V Vodnikovem terminološkem naboru upravno-politični izrazi po številčnosti in raznolikosti vsaj med enopomenskimi prevladujejo nad vojaškimi termini kljub dejstvu, da število besedil upravno-političnega tipa ni bil bistveno večje od nabora vojaških besedil (Legan Ravnikar 1997, 486).

2.1.2 Komelovo obdobje, 1872–1919

To obdobje štejemo za zgodovinsko najbolj pomembno na področju razvoja slovenskega vojaškega jezika. V razmeroma kratkem času, v dobrih dvajsetih letih, je Komel napisal 19 knjig, v katerih smo dobili približno 3000 vojaških izrazov, največ iz rodu pehote (Korošec 1998a, 6; Malešič 2008, 205; Pečovnik 2009, 3).

Slovensko vojaško izrazoslovje je s prvim Komelovim delom, leta 1872 izdano knjigo *Poljna služba, raztreseno vojevanje, nova puška in slovensko – nemški in nemško – slovenski slovarček*, in publikacijami, ki so sledile, dobilo »prvo premišljeno izdelano in strokovno zaokroženo ter kodificirano slovensko izrazje« (Korošec 1998a, 6). Korošec trdi, da je Komel (Korošec 1998a, 10) »ustvarjalec, in sicer ne le v številnih primerih, ko je za nemški izraz tvoril slovensko ustreznico na novo, ampak tudi takrat, ko je obstoječo slovensko nevojaško besedo uporabil za vojaški izraz« (Korošec 1998a).

Dediščina ogromnega dela, ki ga je opravil Andrej Komel, pa slovenski vojaški terminologiji in slovenščini kot vojaškemu jeziku v desetletjih po njegovi smrti, zaradi toka zgodovine, žal ni imela tako pomembnega učinka, kot bi lahko pričakovali (Korošec 1998a, 53).

2.1.3 Obdobje zastoja v Kraljevini Jugoslaviji, 1919–1941

Po razpadu Avstro-ogrske monarhije je za slovensko vojaško izrazoslovje nastopila doba zastoja. Z razpadom državne tvorbe so bili ukinjeni naporji za skrb za slovenski vojaški jezik tako z jezikovnokulturnega kot tudi z institucionalnega vidika. V šolah je bila srbohrvaščina ali nemščina uvedena kot učni predmet in učni jezik. V tem obdobju je srbohrvaščina pridobivala na veljavi, saj je znanje nemščine zaradi zamenjave generacij začelo pešati (Korošec 1998a, 55).

2.1.4 Obdobje NOB, 1941–1945

Obdobje upadanja slovenskega vojaškega jezika se je nadaljevalo tudi v začetku druge svetovne vojne vsaj do pojava prvih večjih partizanskih enot, v katerih je imel slovenski vojaški jezik sporazumevalno funkcijo, saj so bile enote sestavljene iz slovenskih fantov (na

začetku iz lokalnega okolja), poveljniki enot pa so bili tudi Slovenci (Korošec 1998a, 56–57; Pečovnik 2009, 4).

Korošec še opozarja, da je bilo v začetku druge svetovne vojne »Komelovo terminološko izročilo /.../ pozabljeno. Kar je bilo mlajših partizanskih borcev, so se vsi prvič srečali s svetom vojaške stroke v nematernem jeziku, v srbsčini ... večinoma so le povzemali jezik starejših borcev« (Korošec 1998, 57).

2.1.5 Obdobje Avnojske Jugoslavije 1945–1991

Po koncu druge svetovne vojne z nastankom Federativne republike Jugoslavije se stanje slovenskega vojaškega jezika ni bistveno spremenilo glede na medvojna in predvojna leta v obdobju Kraljevine Jugoslavije. »Slovenski vojaški obvezniki so svet vojaške stroke najprej spoznavali v nematernem jeziku« (Korošec 1998a, 63). Kljub zagotovitvi o nacionalni enakopravnosti je bila izključenost slovenskega jezika iz vojaške in politično-diplomske sfere povsem zastrta (Korošec 1998a, 63; Humar 2004, 42).

Slovenski vojaški jezik je bil v povojni Jugoslaviji zopet postavljen v tekmovalen položaj, že drugič v zgodovini. V takratnem obdobju je bila srbohrvaščina poveljevalni in sporazumevalni vojaški jezik in tako na nasprotnem delu tekmovalnega pola. Razloga za spremembe sta nastop upokojenega generala Jake Avšiča (Za enakopravnost slovenskega jezika (1967), Nekaj pripomb k mnenjem o rabi jezikov v JLA (1970), ki je v svojih delih namenil kritiko oblasti, ki ni spoštovala načela enakopravnosti jezikov v vojski v povojni Jugoslaviji. »Povelja (komande) v materinih jezikih borcev so najvažnejši in najvidnejši narodnostni in enakopravnostni simbol. Takoj je treba združiti borce istih narodnosti v osnovne enote (čete itd.) ter začeti s poveljevanjem v njihovem jeziku« (Avšič 1970, 410).

Drugi razlog pa so bile spremenjene vojaško-politične razmere v vzhodnem bloku in posledično uvajanje doktrine »splošne ljudske obrambe«. Uvajanje te doktrine je zahtevalo »izobraževanje vseh plasti prebivalstva o osnovah vojaške stroke in široko dostopno literaturo za to« (Korošec 1998a, 64). Vlogo tega medija v širši publicistični prostor je prevzela revija Naša obramba, ustanovljena leta 1968 (Korošec 1998a, 64).

Obrambna in varnostna doktrina splošne ljudske je uvajala koncept oboroženega ljudstva, za kar pa je bil potreben ne le vojaški, ampak tudi civilni izobraževalni sistem. To je bila podlaga za umestitev študija obramboslovja in osnovanje Katedre za splošno ljudsko obrambo in

družbeno samozaščito v okvir Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani leta 1975 (Malešič 2008, 208–209).

2.1.6 Vojaški slovar (1977)

Dela za pripravo slovarja so se začela leta 1969, osem let kasneje je izšel slovar z več kot 6600 geselskimi iztočnicami in skoraj 25.000 besednimi zvezami. Vseboval je srbohrvaške ustreznice geselskim iztočnicam in primere rabe, v prilogi pa nabor slovenskih povelij (Korošec 1998a, 101–102; Pečovnik 2009, 5).

2.1.7 Slovenski vojaški jezik v samostojni Sloveniji

Uporaba slovenščine v vseh sferah javnega življenja je zapisana v 11. členu Ustave Republike Slovenije, ki jo je Državni zbor Republike Slovenije ratificiral 23. decembra 1991. S tem se tudi uradno začne neodvisno obdobje slovenskega vojaškega jezika na slovenskih tleh (Ustava RS 1991). Korošec (1998a, 107) ugotavlja, »da je to ustavno določilo v luči zgodovinskega razvoja videti kot svoboščina. Dejansko in z vidika sodobnih nalog pa je naporna obveznost, potrebna skrajnje odgovornega ravnanja«.

Z osamosvojitvijo začnejo na slovenski vojaški jezik vplivati drugi jeziki kot prej, vojaški jezik Slovencev, ki je bil skozi celotno zgodovino obsojen na prevajanje, bodisi iz nemščine ali srbohrvaščine, se je tako moral kmalu spoprijeti še z vplivi angleškega jezika (Korošec 1998a, 109–110).

2.1.8 Vojaški slovar (2002) (dopolnjena izdaja)

Potem ko je zamrla ideja o izdelavi Velikega vojaškega slovarja, ki naj bi izšel leta 1999, se je uredniški odbor lotil dopolnitve izdaje vojaška slovarja iz leta 1977.

Primer geselskega članka iz Vojaškega slovarja (2002):

bajonét -a |bajonet| a) cevast b., čepni b., nasajeni b., preklopni b., sabljast b., b) b. za bodenje; nasaditev -a na brzostrelko, nasaditev -a na puško, snemanje -a, snemanje -a, s puške, utrjevalo -a, puška brez -a, boj z -i c) imeti b. nasajen, imeti b. v nožnici, nasaditi b., nasaditi b. na brzostrelko, nasaditi b. na puško, nataktniti b.
→ *nasaditi bajonet*, sneti b., sneti b. s puške, prebosti z -om

- v napadu je sodelovalo sto - ov; razganjati z - i; v *povelju*: Bajonet v nožnico!

Vir: Vojaški slovar (2002, 38)

Na primeru zgornjega geselskega članka lahko vidimo, da je bil v primerjavi s tistim iz leta 1977 deležen prenove. Najpomembnejša je bila dopolnitev z besednimi zvezami, ki se nanašajo na predmetni svet vojske v sodobnejši družbi (Korošec in drugi 2002, 11; prim. tudi Logar 2008).

2.1.9 Slovenski vojaški jezik po vključitvi Slovenije v Nato

Dve leti po izidu dopolnjene izdaje Vojaškega slovarja (2002) se je slovenski vojaški jezik znašel pred novimi izzivi. Slovenija je namreč leta 2004 postala članica zveze Nato, kar je pomenilo, da se je bilo treba v Slovenski vojski soočiti s »širjenjem in poglobljanjem strokovnega znanja, uvajanjem novega orožja in prilagajanjem drugim Natovim vojaškim standardom« (Pečovnik 2009, 9).

Slovenska vojska, vsaj kar se tiče slovarske pokritosti, ni bila povsem nepripravljena na izzive, ki jih je prinašal vstop v Nato. Že leta 1996 je bil izdan *Začasni angleško-slovenski vojaški priročni slovar*, ki mu je leta 1999 sledil *Slovensko-angleški vojaški priročni slovar*. Temeljno gradivo za izdelavo obeh publikacij so bili terminološki slovarji in doktrinarna gradiva zveze Nato ter priročniki ameriške vojske. Avtorjem je bil pri njihovi pripravi v pomoč Angleško-srbohrvaški vojaški slovar (1973) (Pečovnik 2009, 9). Slovarja vsebujeta prevode angleških besed in besednih zvez, nekatere ukaze in prevode uradnih kratic ter okrajšav. V slovarju se je pojavlja tudi več besed in besednih zvez, ki niso le del vojaškega strokovnega jezika (Furlan in Mahnič 1999, 4).

2.1.10 Standardi NATA in Komisija za nadzor standardizacije terminologije

Pridružitve nove članice zvezi Nato je predstavljala tudi na jezikoslovnem področju velik zalogaj. Jezikovna enotnost in uvajanje novih vojaških terminov je domena Komisije za standardizacijo terminologije, ki je bila ustanovljena že leta 1954 in je usklajena s standardi organizacije ISO (Pečovnik 2009, 11).

Kot neposredni rezultat prevzemov standardov Nata je leta 2006 nastal že omenjeni *Angleško-slovenski terminološki slovar*. Slovar je, kot je zapisano v predgovoru (Berlogar v Brinc in drugi 2006, 1), namenjen vsem, »ki uporabljajo literaturo in standarde Nata, sodelujejo na zavezniških vajah in usposabljanjih, opravljajo dolžnosti v zavezniških poveljstvih, agencijah in delovnih telesih, sodelujejo v skupnih vojaških operacijah, ter vsem, ki redno ali občasno komunicirajo s pripadniki članic zavezništva«.

Leta 2007 je po zgledu komisije za terminološki nadzor pri zvezi Nato v okviru ministrstva za obrambo začela delovati še posebna komisija. Glavne naloge komisije so: razvoj, usklajevanje in potrjevanje terminologije na nacionalni ravni (Korošec 1998a; Pečovnik 2009; MORS 2007).

S to komisijo je Slovenska vojska pridobila program standardizacije terminologije, pravilnik o sodelovanju z Natovimi standardizacijskimi organi za terminologijo in usklajena gradiva za nacionalne predstavnike v Natovih standardizacijskih organih za terminologijo. S tem se je okrepilo tudi sodelovanje z ostalimi službami s tega področja v Sloveniji, na primer z Vladno službo za prevajanje, tolmačenje in lektoriranje (Pečovnik 2009, 13; MORS 2007).

2.2 ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA HRVAŠKE VOJAŠKE TERMINOLOGIJE

2.2.1 Začetki hrvaške vojaške terminologije

Hrvaško vojaško izrazoslovje je prvič zapisano že ob koncu 16. stoletja v *Slovarju petih najbolj pomembnih jezikov*, kot je splošno znan. (lat. *Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum, latinae, italicae, germanicae, dalmaticae et ungaricae, 1595*), ki ga je uredil Faust Vrančić. V njem najdemo več kot deset izrazov, ki so še v modernih časih del hrvaškega jezika. (prim. v hrv. j. - *boj, boriti se, neprijatelj, vojevanje, vojniki, vojnički in vojska*) (Samardžija 1993b, 64).

Prvi nabor zapisanih in opredeljenih hrvaških vojaških izrazov najdemo v leta 1853 na Dunaju izdanem *Nemško-slovanskem slovarju pravnih in političnih izrazov*, (hrv. *Njemačko-slavenski rječnik pravnih i političkih naziva*). Slovar je sestavljal širok uredniški odbor iz držav takratne monarhije, cilj pa je bil, da se v luči revolucionarnih dogodkov iz leta 1848 in enakovrednosti vseh narodov čim prej sestavi slovar, zato da bi lahko oblast zakone in druge ukrepe izdajala v jeziku posameznih držav.

Raziskava gradiva kaže, da je v slovarju zajetih več kot dvajset tipkanih strani vojaških izrazov, ki je: »obogatil tedanji vojaški jezik na Hrvaškem. To ne pomeni, da je vzpostavil sistem hrvaškega vojaškega jezika, ampak je bil v veliko pomoč pri postavljanju sistema, ki so ga kasneje uvedli Bogoslav Šulek in sodelavci« (Mamić 2007, 59).

Za začetnika hrvaške vojaške in splošne terminologije štejemo slovaškega jezikoslovca in leksikografa Bogoslava Šuleka (1816 - 1895). Podobno kot v slovenskem jeziku, so tudi pred začetkom njegovega obdobja obstajali praktično sporazumevalni vojaški izrazi v hrvaškem jeziku, toda za prvo znanstveno delo na področju terminologije štejemo Šulekov trojezični slovar strokovnega izrazja, izdan 1875. Bogoslav Šulek je na hrvaško ozemlje (Slavonski Brod) prišel leta 1838 in se zaposlil tiskarni, kjer se je hitro naučil hrvaškega jezika in začel pisati in sodelovati pri izdaji časopisov *Croatia* in *Danica*. Že pred izdajo trojezičnega slovarja mu je leta 1868, poveljnik hrvaških domobrancev Miroslav Kulmer naročil naj prevzame nalogo priprave vojaškega izrazja za takrat ustanovljeno hrvaško domobransko vojsko. Leta 1870 je tako začel iz madžarščine prevajati vojaški pravilnik in povelja. Prevoda knjig z naslovom *Naredbenik za kraljevsko hrvaško-ugarško domobranstvo* in *Službovnik za kraljevsko ugarško domobranstvo*, izdana med leti 1874 in 1875, veljata za začetek hrvaške vojaške terminologije (Kepeski 1992, 24–25; Samardžija 1997, 69).

Dejstvo, da je Šulek sodeloval z Ljudevitom Gajem in bil blizu ilirskemu gibanju, ter dejstvo, da je v svojih delih zagovarjal puristično strujo, je v gibanju hrvaških Vukovcev (krog hrvaških pisateljev in jezikoslovcev, ki so podpirali ideje srbskega jezikoslovca Vuka Stefanovića Karadžića), sprožilo negativne odzive na njegovo delo, čeprav je zgodovina jezika pokazala, da so bile nekatere njegove terminološke rešitve dobre. Hrvaški vojaški jezik tako izraze, kot so (v hrv. j.) *bitnica*, *bojnik*, *častnik*, *desetnik*, *domobran*, *domobranstvo*, *satnik* in druge, dolguje Šuleku (Vince 1978, Samardžija 1997, Letica 2016).

Dediščina začetnika hrvaške terminologije, se je odrazila tudi v dveh slovarjih, izdanih po njegovi smrti. Leta 1900 in 1903 sta bila izdana *Vojaška slovarja madžarsko hrvaški del* in *Vojaški slovar hrvaško madžarski del* (hrv. *Vojnički rječnik magjarsko-hrvatski dio* in *Vojnički rječnik hrvatsko-madžarski dio*). V obeh delih najdemo ogromno izrazov, ki so plod dela Bogoslava Šuleka. Opus Bogoslava Šuleka s področja vojaškega jezika obsega 20 del (Kepeski 1992, 25).

Hrvaškemu domobranskemu vojaškemu izrazju, ki mu je temelje postavil Šulek, se je navkljub naporom srbskega jezika uspelo v uporabi obdržati do leta 1918, ko je prišlo do

upora domobranskih enot v Zagrebu. Takratna pretežno srbska vojska kraljevine SHS je uporostro zatrla in kot posledico v domobranskih enotah uveljavila srbski poveljevalni jezik (Samardžija 2006, 64).

2.2.2 Hrvaška vojaška terminologija v obdobju Neodvisne države Hrvaške 1941–1944

Najpomembnejši prvini tega obdobja razvoja hrvaškega vojaške terminologije in hrvaškega jezika nasploh sta jezikovni purizem ali čistunstvo in s tem pogojena državna regulacija uporabe jezika na ravni komunikacije, pisave in pravopisa. Oblast je v tem času ustanovila Hrvaški urad za jezik (hrv. *Hrvatski državni ured za jezik*), ki je naročil izdelavo novega pravopisa hrvaškega jezika, ki namesto na glasovni/fonološki ravni, temelji na korenski ali morfološki ravni (Samardžija 2006, 78–79).

Politično dirigirani posegi v jezikovne priročnike in ostalo normativno gradivo v času NDH se kažejo tudi na primeru v spodnji tabeli, (glej tabelo 2.1) kjer sta izbrana primera iz slovarja avtorja Vinka Šeringerja, (hrv.j.: *Priručni rječnik stranih riječi i fraza za praktičnu porabu pri čitanju, pisanju i razgovoru* (1934) in iz hrv.j. *Priručni rječnik tuđih riječi i fraza praktičnu uporabu kod čitanja, pisanja i razgovoru* (1942)). Na slednjega je močno vplivala tedanja oblast in je bil v skladu s purističnimi jezikovnimi normami. Že pri naslovu slovarja lahko opazimo razlike (Samardžija 1993b, 70).

Tabela 2.1: Izraz baterija v obeh publikacijah slovarja 1934 in 1942

Geslo:	Leto izdaje slovarja: 1934	Leto izdaje slovarja: 1942
Baterija	<i>topovnica, više topova zajedno, munjevnicica ...</i>	<i>bitnica, više topova zajedno, munjevnicica ...</i>

Vir: (Samardžija 1993b, 70)

Spreminjanje pravopisa je samo po sebi precej zahteven projekt tako s stališča jezika kot s stališča psiholingvistike in sociolingvistike. Ne glede na to, kakšen motiv je bil podlaga za spremembe, je bila to ena od največjih napak ustaške jezikovne in pravopisne politike. Na zmedo, ki je zaradi tako korenitih sprememb v jeziku nastala, so takratno oblast opozarjali mnogi jezikoslovci, tudi Kruno Krstić, Petar Guberina in Franjo Cipra, ki so v devetdesetih letih dvajsetega stoletja sodelovali pri ponatisu hrvaškega pravopisa; gre za ponatis pravopisa, izdanega leta 1941, ki je bil v državi NDH prepovedan. Avtorja novega *Korenskega*

pravopisa, ki je izšel leta 1944 sta bila po sili razmer Franjo Cipra in eden najpomembnejših hrvaških jezikoslovcev August Bartoljub Klaić (Samardžija 1993a, 15; Badurina 2000, 128).

Podpora boju za čisti hrvaški jezik so na svoj način morali prispevati tudi časopisi, saj so bili v njih objavljeni jezikovni nasveti. Primer, ki je preveden v slovenščino, kaže enega od takšnih nasvetov na primeru termina obramba (hrv: obrana)

Primer: (163) ODBRANA. V hrvaškem jeziku glagol *braniti* veže nase obrazilo o- in ne od-, zato se sestavljen glagol glasi *obraniti*, medtem ko Srbi govorijo in pišejo *odbraniti* in *odbrana*. Začetek besede z od- utemeljujejo z dejstvom, da bi pri besedi *obraniti* lahko prišlo do nesporazuma, ker bi prevladalo mnenje, da je izvor besede *obrana* iz besede raniti – zadati rano. Toda še bolj pomembno je, da se oba glagola razlikujeta tudi v naglasu, ker ima *obraniti*, (ki je nastal iz braniti) dolg naglas na a, *obraniti*, (ki je nastal iz besede raniti), pa ima kratek naglas na prvem zlogu in kratek drugi zlog. Druga točka: glagol *obraniti* v pomeni zadati rano lahko najdemo le še v narodnih pesmih in pri nekaterih starejših hrvaških piscih. Tretja točka: čeprav obstajata oba glagola, ki so ju navedli, pa se samostalnik *obrana* v zvezi z ranami ne uporablja več in ne more pomeniti nič drugega kot *Verteidigung*. Beseda *odbramba*, ki je ni niti v Akademijem slovarju, nam ni potrebna, saj jo poznamo le iz primerov pri srbskih pisateljih. V hrvaškem jeziku je potrebno pisati: *obraniti*, *obrana*, *obranbeni* (in ne več *obrambeni*).

Vir: Samardžija (1993b, 106)

Pot jezikovnega purizma se je v tem obdobju izkazovala v dveh nalogah. Prva naloga je bila zmanjšanje števila posojenih besed v hrvaškem jeziku, ki jih je bilo potrebno nadomestiti s hrvaškimi besedami, ki so že obstajale ali z novotvorjenkami. Druga naloga pa je bila odmik hrvaškega jezika od vpliva srbskega jezika, ki ga je zaznamoval od leta 1918 dalje (Samardžija 1993b, 13).

Na ravni vojaške terminologije kljub velikim naporom purizma v tem obdobju ni zaznati večjih dosežkov, glavna značilnost je obrat od srbskih izrazov, ki so bili uvedeni v obdobju Kraljevine SHS in povratek k izrazom, ki jih je uvedel Boguslav Šulek.

Po osamosvojitveni vojni v devetdesetih letih je vojaška terminologija, ki je bila v rabi med leti 1941-1944, v hrvaški vojski znova dobila svoje mesto, toda pri tem ne gre za terminologijo, ki je nastala v času Ustaške države, ampak gre za terminologijo, ki je skoraj sto

let starejša in je bila uvedena na podlagi prevodov iz madžarskega jezika. Glavnino dela pa je opravil Bogoslav Šulek. Med izrazi, ki jih lahko najdemo v vojaškem jeziku in so ponovno dobili mesto v hrvaški vojski so: hrv. *strojosamokres* – avtomatska pištola, hrv. *svečanostnik*, slv. duhovnik, svečenik hrv. *vojnik neposlušnik*, slv. obvezniki, ki se niso javili na poziv ustaške vojske (Samardžija 1993a, 1993b, Lampe 2005 23).

2.2.3 Obdobje Jugoslavije, 1944-1991

Po padcu vlade Neodvisne hrvaške države 5. maja 1944 je oblast prevzela takratna jugoslovanska vojska. S tem se začne obdobje jugoslovanskega unitarizma, s katerimi hrvaški jezik in hrvaško vojaško izrazje znova trpita zaradi srbskega vpliva. Po padcu ustaške države je Narodnoosvobodilna vojska Jugoslavije obračunala tudi z ustaškim vojaškim jezikom. Čeprav je bilo vprašanje jezikov v takratni Jugoslaviji razrešeno še za časa vojne z odredbo št. 18, sprejeto leta 1944 s strani AVNOJ-a, v kateri je zapisano, da se morajo vse odločitve in odloki AVNOJ-a izdati v srbskem, hrvaškem, slovenskem in makedonskem jeziku in da so vsi jeziki enakopravni, pa je v vojaškem in diplomatskem jeziku tako v Sloveniji kot tudi na Hrvaškem začel prevladovati srbski jezik (Jonke 1971, 20; Korošec 1998a, 6).

Jonke (1971) piše, da je bil v hrvaški terminologiji v zadnjih petdesetih letih 19. stol. in v prvih petdesetih letih 20.stol. opravljenega veliko dela. V tem obdobju hrvaško izrazje ni bilo enako kot v srbskem jeziku. Vsa ta dela so, zaradi področja nastanka, upoštevala tudi narečno raznolikost hrvaškega jezika (izgovor jata). Vsi ti naporji so bili zaman, saj sta s sprejetjem »novosadskega dogovora« leta 1954, ki ga bomo podrobneje predstavili v prihodnjem poglavju, hrvaški in srbski jezik pravno formalno izenačena (Jonke 1971, 206–208; Samardžija 2006, 89–94).

2.2.4 Novosadski sporazum, 1954

Za dogovor skupine jezikoslovcev s področja Hrvaške, Črne gore, Srbije in Bosne in Hercegovine, ki je zaradi mesta nastanka dobil ime »Novosadski sporazum«, ne moremo reči, da neposredno vpliva na hrvaško vojaško terminologijo. Sporazum je naravnani še veliko bolj široko, saj v temeljni točki predvideva združitev jezika, ki so ga govorili na področju Hrvaške, Srbije, Črne Gore ter Bosne in Hercegovine v skupni: srbohrvaški jezik. Temelj skupnega jezika je novoštokavsko narečje z vsemi različicami izgovora jata (ije, i in e). Sporazum je

tudi predvideval, da ima umetno združen jezik skupni: pravopis, slovar in tudi enako terminologijo. Čeprav je takrat ustanovljena jugoslovanska komisija za terminologijo kmalu uvidela, da skupna terminologija jezikov praktično ni izvedljiva, pa je to glede uporabe vojaške terminologije v hrvaščini tudi formalno pomenilo, da se je hrvaško vojaško izrazoslovje v JLA/JNA, povsem umaknilo srbskemu (Jonke 1971, 20–21; Samardžija 2006, 93).

Jezikovna politika, ki jo je začrtal Novosadski sporazum je v dominantno vlogo v vseh sferah življenja postavila srbski jezik. V združenem srbohrvaškem jeziku, je imel hrvaški jezik stransko vlogo. Temu sta botrovala centraliziranost medijev, največjih javnih služb (pošta, železnica, vojska, sodstvo in diplomacija) in političnega življenja. Kot odgovor na to dominacijo je Matica hrvaška leta 1967 izdala »*Deklaracijo o nazivu i položaju hrvatskog jezika*«, ki jo je podpisalo osemnajst strokovnih in kulturnih ustanov. Deklaracija je v dveh točkah poskušala razdružiti enakost hrvaškega in srbskega jezika, ter zahtevala, da se v vseh javnih službah na Hrvaškem uporablja hrvaški jezik. Avtorji deklaracije so zahtevali, da se hrvaškemu jeziku potrdi status samostojnega in enakopravnega jezika v okviru takratne SFRJ. Med podpisniki je bil tudi eden najpomembnejših pisateljev obdobja Miroslav Krleža (*Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*, 1967).

Deklaracija je sprožila buren odziv v Beogradu in jugoslovanski politični vrh, v katerem so bili tudi nekateri hrvaški politiki, je avtorje obsodila, da želi uničiti državo. Sledil je pregon nekaterih podpisnikov, ki so izgubili članstvo v Zvezi komunistov, nekateri pa tudi zaposlitve v okviru znanstvenih in kulturnih ustanov. Najhujše preganjanje je doživela Matica hrvaška, kjer je prišlo do čistke. Deklaracija je bila v tujih medijih dobro sprejeta in večkrat komentirana, nekateri mediji so celo poročali o drugem preporodu Hrvaške (Jandrić 1999, 396).

O prevladi srbskega jezika v vojaškem jeziku JNA/JLA pričajo tudi podatki o nacionalni pripadnosti vojakov in častnikov v letu 1981. Po podatkih, ki jih Orešković (2010) povzema po Oschlies (1991), je bil delež častnikov srbske narodnosti v jugoslovanski vojski 60-odstoten. Delež prebivalcev srbske narodnosti je v Jugoslaviji znašal 36 odstotkov. Srbija je imela istega leta sedeminsedemdeset generalov. Častnikov hrvaške narodnosti je bilo 12 odstotkov, prebivalcev hrvaške narodnosti približno petina. Generalov pa je bilo dvaindvajset. Slovenskih generalov je bilo 12, častnikov 2,3 odstotka, prebivalcev pa osem odstotkov. Podatki niso povsem natančni, saj se nekateri udeleženci raziskave niso želeli izreči o nacionalnosti/narodnosti (Oschlies 1991, povzeto po Orešković 2010, 232–233).

2.2.5 Obdobje samostojne Republike Hrvaške

Obdobje osamosvajanja Republike Hrvaške je bilo veliko daljše kot v Sloveniji. Pripadniki hrvaških oboroženih sil so v osamosvojitveni vojni sodelovali med leti 1991 in 1995, ko je bil podpisan Daytonski sporazum. V obdobju osamosvojitvene vojne in tudi v letih po vojni vsaj v teoriji beležimo odstranitev srbskih vojaških izrazov iz jezika hrvaške vojske. Hrvaški jezikoslovci so v času osamosvojitve dobili proste roke pri oblikovanju hrvaškega jezika nasploh in s tem tudi pri oblikovanju nove vojaške terminologije (Kukavica 1992, 20; Lampe 2005, 27).

Glavno vodilo, ki je bilo predvsem v vojaški in diplomatski terminologiji zelo strogo naravnano proti jeziku, ki je bil v rabi v nekdanji skupni državi, je bilo, da mora vsaka srbska beseda dobiti hrvaško ustreznico. Stroga načela jezikovnega purizma so imela v praksi bolj malo uspeha, nekateri izrazi, ki so bili na silo uvedeni, pa so bili deležni neodobravanja ali celo posmeha (hrv. *zrakomlat – helikopter*) (Bogišić 2000, Lampe 2005, 29).

Hrvaška vojska, ki je bila ustanovljena že pred začetkom osamosvojitvene vojne, se je v času osamosvajanja ukvarjala predvsem s prvenstvenimi nalogami oboroženih sil, zato je strokovno delo na področju terminologije potisnjeno na stranski tir (Lampe 2005, 28-29).

Kljub dejstvu, da so bile razmere v državi izredne, je hrvaško obrambno ministrstvo vseeno nekaj naporov posvetilo tudi vojaški terminologiji. Ustanovljena je bila posebna posvetovalna komisija (december 1991), ki naj bi skrbela za sistematično in strokovno uvedbo hrvaške vojaške terminologije v prakso. Komisija je delovala v sklopu sektorja za izobraževanje, šolanje in raziskovanje, pri glavnem štabu hrvaške vojske. V komisijo so bili vključeni tako vojaški strokovnjaki kot tudi priznani hrvaški jezikoslovci (prof. dr. Marko Samardžija, prof. dr. Stjepan Babić in drugi).

Rezultat dela komisije je bil hr. *Razlikovni popis vojnih nazivka* (primer 3, ki je leta 1992 izhajal v časopisu *Hrvatski vojnik* (glej tabelo 2.2). Leta 1993 pa je bil tudi natisnjen in izdan pod naslovom *Mali rječnik hrvatskog vojnog nazivlja*. Vsebuje več kot 1500 izrazov v srbskem jeziku, ki imajo hrvaške ustreznice (Majstorović 1992, 20-24; Lampe 2005, 29).

Pomembno vlogo pri oblikovanju zavesti o novi hrvaški vojaški terminologiji in širjenju novih izrazov so odigrala publicistična besedila, ki so v obdobju osamosvojitvene vojne in

tudi po njej obravnavale vojaško tematiko. Primeri nekaterih časopisov in revij, ki so sooblikovale hrvaško vojaško terminologijo v osamosvojitveni vojni: hrv. *Hrvatski vojnik* (1991 prva številka), *Velebit*, od leta 2000 naslov *Obrana, Branimir, Hrvatski bojovnik* in *Gardist*, zadnja tri publicistična dela so po koncu vojaških operacij na Hrvaškem nehala izhajati (Lampe 2005, 29)

Tabela 2.2: Glosar izrazov v Razlikovnem popisu vojnih nazivka

<i>Izrazi v srbskem jeziku:</i>	<i>Ustreznice v hrvaškem jeziku:</i>
<i>pribrežni</i>	<i>obalni; priobalni</i>
<i>prijem</i>	<i>primanje, primitak, prihvati</i>
<i>prijemni</i>	<i>- prijamni, primači</i>
<i>princip</i>	<i>- počelo, načelo; zasada</i>
<i>prismotra</i>	<i>nadzor; paska</i>
<i>prisustvo</i>	<i>prisutnost; nazočnost</i>

(vir: Hrvatski vojnik 1992, št. 12)

Pri uvajanju novih hrvaških izrazov in pri iskanju hrvaških ustreznice srbskim vojaškim izrazom, ki so bili v rabi v nekdanji državi, beležimo obrat v zgodovini hrvaške vojaške terminologije, saj velik del hrvaških vojaških izrazov, ki so bili vpeljani v času osamosvojitve in v prvih letih po koncu vojne, izhaja iz terminološke dediščine hrvaškega domobranstva iz obdobja dela Boguslava Šuleka in tudi iz obdobja Neodvisne države Hrvaške v letih 1941-1944. Temelji za takšen obrat so bili postavljeni že takoj na začetku terminološkega in izobraževalnega procesa v hrvaški vojski – v delu *Temeljni vježbovnik Hrvatske vojske* (prva izdaja maj 1991), v katerem so opisani osnovni vojaški postopki dela, vaje z orožjem in brez, pravila poveljevanja (Kelemen 1992, 10).

Hrvaški vojaški jezik se je po razpadu skupne države znašel še pred enim izzivom. V času osamosvajanja in v obdobju po vojni je bilo v vojaškem jeziku bolj malo t. i. jezikovnih evropeizmov oz. izrazov, ki jih lahko v modificiranih oblikah najdemo v vseh evropskih jezikih. Za hrvaški jezik je bilo npr. ugotovljeno, da želijo tvorci jezika za te izraze najti ali ustvariti hrvaške izraze, kar je še en dokaz jezikovnega purizma pri snovanju modernega vojaškega jezika (Lampe 2005, 40).

Najbolj obširno raziskavo zgodovinskega pregleda hrvaške terminologije je opravil zgodovinar in publicist Zvonko Orešković v delu *Die zeitgenössische Kroatische Militärterminologie und die Geschichte ihrer Entstehung*, prevod v slov. *Sodobna hrvaška*

vojaška terminologija in zgodba o njenem nastanku (Orešković 2010). Isti avtor je zaslužen tudi za izdelavo hrvaško-nemškega in nemško-hrvaškega vojaškega slovarja, ki sta v dveh izdajah izšla leta 2001 in 2008, v drugi izdaji slovarja je obdelano 4000 geselskih iztočnic. Obe izdaji pomenita največje delo na področju hrvaške vojaške terminologije v zadnjih desetletjih. V svoji publikaciji iz leta 2010 tako Orešković izpostavi, da kljub naporom pri približevanju zvezi NATO in mednarodnim vojaškim zvezam in partnerstvom hrvaški vojaški terminologiji še vedno manjka ključna enota, in to je vojaški slovar. Ob tem pa izpostavi tudi dejstvo, da je standardizacija hrvaškega knjižnega jezika po petdesetletni dediščini skupnega srbsko-hrvaškega jezika velik izziv za hrvaške jezikoslovce, ki tudi še ni v celoti razrešen. (Orešković 2010, 269)

Tudi po pridružitvi zvezi NATO leta 2009 in sprejemu vseh standardov, ki smo jih v diplomskem delu že opisali, zadeve v hrvaški vojaški terminologiji še vedno niso standardizirane. Leta 2015 je bil začel projekt Hrvaškega terminološkega portala hrv. *Interni projekt Hrvatsko vojno nazivlje, odnosno obradba i usklađivanje hrvatskoga nazivlja za potrebe Oružanih snaga Republike Hrvatske*, ki v sodelovanju s terminološkim portalom Struna, kjer so v obliki abecedarija obdelani vojaški izrazi z angleškim prevodom. V praksi pa je hrvaški vojaški jezik sestavljen iz treh celot: 1. vojaški izrazi iz obdobja domobranstva in Neodvisne države Hrvaške, 2. Srbsko-hrvaški izrazi iz obdobja JNA in 3. neologizmi sestavljeni na podlagi nemškega ali angleškega jezika. To potrjuje tudi glosar, ki ga je v svojem delu predstavil Orešković 2010. (glej tabelo 2.3) (Orešković 2010, 282-283; Hrvatski terminološki portal 2016)

Tabela: 2.3: Primerjalni glosar hrvaških vojaških izrazov po obdobjih:

NDH	JLA	Republika Hrvaška
<i>pobočničtvo</i>	<i>adjutant</i>	<i>pobočnik</i>
<i>djelatan</i>	<i>aktivan</i>	<i>djelatan</i>
<i>topnik</i>	<i>artiljerac</i>	<i>topnik</i>
<i>topničtvo</i>	<i>artiljerija</i>	<i>topnoštvo</i>
<i>bod</i>	<i>bajonet</i>	<i>bajuneta (bod)</i>
<i>bojna</i>	<i>bataljon</i>	<i>bataljun (bojna)</i>
<i>siguran</i>	<i>bezbjedan</i>	<i>siguran</i>
<i>bezuvjetan</i>	<i>bivak</i>	<i>logorište, taborište</i>
<i>oklopljen</i>	<i>blindiran</i>	<i>oklopljen</i>

<i>borbeni postroj</i>	<i>borbeni poredak</i>	<i>bojni rapored, ustroj</i>
<i>prikladan</i>	<i>celihodan</i>	<i>prikladan</i>
<i>ćarka, puškaranje</i>	<i>ćarkati</i>	<i>ćarku zametnuti,</i> <i>počinjati okršaj</i>

Vir: (Orešković 2010, 282–283)

3 ŠPORTNO POROČEVALSTVO

V drugem delu naloge se bomo osredotočili na prisotnost vojaške terminologije v sodobnem slovenskem in hrvaškem športnem poročevalstvu oz. »poročevalstvu o športu« (Korošec 2005, 259). Vojaški jezik v smislu funkcionalne zvrstnosti, ki jo je načrtoval Toporišič, uvrščamo v strokovni jezik. V sklopu strokovnega jezika pa v praktičnostrokovni jezik, ki vsebuje veliko strokovnega izrazja. V primerjavi s praktičnosporazumevalnim jezikom ga loči večja natančnost in izdelanost. Bistveno pa je, da ga v medsebojnem sporazumevanju uporabljajo ljudje iz iste stroke. V primerjavi z znanstveno podzvrstjo strokovnega jezika je nabor strokovnih izrazov v praktičnostrokovnem jeziku manjši in znan širšemu krogu naslovnikov (Toporišič 2004, 28–29).

Korošec v svojem delu o stilistiki poročevalstva pravi, da je treba prirazumeti, da »novinarska dejavnost kot taka nima 'stila', ampak ga imajo šele besedila kot proizvod te dejavnosti« (Korošec 1998b, 10–11). Poročevalski stil stroka uvršča v publicistično zvrst slovenskega knjižnega jezika, ki vsebuje široko paleto besedil, ki imajo določene značilnosti publicističnega stilnega tipa. Med poročevalska besedila tako lahko štejemo besedila, ki so zasnovana predvsem z namenom informiranja, in tista besedila, ki v iskanju stika z naslovniki ne samo prenašajo sporočilo, ampak tudi vplivajo in vrednotijo (Korošec 1998b, 12).

Po Boylu (2006) imajo med publicističnimi besedili dela športnega poročevalstva še vedno precej trivialno vlogo v razmerju do politike, gospodarstva in kulture. Šport se tako uvršča med teme, ki so na meji med informiranjem in zabavo, nemalokrat pa služijo športne vsebine za popularizacijo posameznega medija (Rajgelj 2004, 27–28; Boyle 2006, 9–12).

Boyle (prav tam) navaja, da je športno poročevalstvo v letih po 1990 doživelo tabloidizacijo, za kar je v največji meri zaslužna neverjetna priljubljenost vrhunskih športnikov. Predvsem v Angliji so v zadnjih desetletjih nogometni zvezdniki v vseh pogledih primerljivi z najbolj znanimi filmskimi igralci. Vsak del njihovega življenja pa je pospremljen s strani športnih ali tabloidnih novinarjev, ki športno prvino pri poročanju mnogokrat izpuščajo (Boyle 2006, 10).

Čeprav nekateri strokovnjaki športno poročevalstvo uvrščajo med publicistična besedila manjšega pomena v razmerju do drugih tem, pa morajo tudi ta zadostiti pogojem jezikovne

kulture. Kalin Golob (2001) celo trdi, da so bili športni poročevalski prispevki mnogokrat »priljubljena tema zgolj za (puristično) zgražanje nad slovničnimi in pravopisnimi napakami« (Kalin Golob 2001, 1). Od tvorcev športnih prispevkov se tako kot v vseh publicističnih besedilih pričakuje upoštevanje norme knjižnega jezika (Toporišič 2004, 31).

Ob tem pa je treba upoštevati, da je šport dejavnost in stroka, kar pomeni, da v športno poročevalstvo vstopajo strokovni izrazi in žargonska poimenovanja (Rajgelj 2004, 27–28).

O razmerju med strokovnimi in žargonskimi izrazi v športnem poročevalstvu Rajgelj (2004) navaja, da se v tem naboru publicističnih besedil »pogosteje kot na drugih področjih pojavlja problem pretirane rabe žargonizmov, ki jih uporabljajo športniki, športni poročevalci pa jih le reproducirajo, namesto da bi jih bodisi nadomestili z ustreznim terminom bodisi prilagodili pravilom slovenskega knjižnega jezika« (Rajgelj 2004, 29).

Enako kot mora poročevalsko besedilo zadostiti normam knjižnega jezika, velja tudi za njihovo izpolnitev novinarske funkcije. McNair (2005, 28) opredeljuje tri funkcije medijev: 1. nadzorna funkcija – oskrbovanje ljudi z informacijami, ki jih posamezniki ali organizacije potrebujejo za nadzorovanje družbenega okolja, 2. funkcija vzpostavitve t. i. javne sfere – predstavljanje virov za politično razpravo, ki v liberalnih demokracijah prispeva k udeležnosti državljanov v političnih razpravah, 3. kulturna ali rekreacijska funkcija, v kateri je namen novinarstva, da zabava, izobražuje in razsvetljuje (v to funkcijo novinarstva lahko v največji meri uvrstimo športno poročevalstvo) (McNair 2005, 28; povzeto po Poler Kovačič in Erjavec 2011, 19).

Čeprav je športno novinarstvo ali poročevalstvo uvrščeno na stičišče informiranja in razvedrila, pa to ne pomeni, da nima prave poslovne vrednosti. Omogoča namreč zvezo med gospodarskimi in športnimi subjekti, kar pomeni promocijo športnikov, moštev in artiklov, to pa prinaša tržno zanimivost za oglaševalce, ki jih upravljajo podjetja z izdelki oziroma storitvami za športno občinstvo. Vse športne panoge pri tem niso enako obravnavane, saj se večina novinarjev osredotoča na najbolj priljubljene, med katerimi je na prvem mestu v svetovnem merilu nogomet (Ličen 2009 povzeto po Poler Kovačič in Erjavec 2011, 174).

Pomemben mejnik pri športnem poročevalstvu je bila vključitev radia in televizije. Oba ta dva medija sta dosegla, da je spremljanje športnih dogodkov prek medijev danes bolj zanimivo kot spremljanje športnih dogodkov v živo. Pri tem ima največ zaslug razvoj televizijske tehnologije (bližnji posnetki, ponovitve posnetka) in posebne prvine, ki jih v športno novinarstvo/komentatorstvo prinaša športni prenos. Športni prenos ima namreč poleg

informativne še interpretativno in razvedrilno funkcijo. Komentatorjem omogoča, da se na prenos pripravijo, poiščejo informacije, ki jih bodo med tekmo podali gledalcem ali poslušalcem, da bi pritegnili naslovnika lahko uporabljajo ekspresivno izrazje, izražajo svoja mnenja in ocene (Poler Kovačič in Erjavec 2011, 176–177).

3.1 AVTOMATIZACIJA IN AKTUALIZACIJA V POROČEVALSKEM STILU

Pri preučevanju različnih stilističnih vrst in zvrsti govorimo o stilno nevtralnih ter stilno zaznamovanih jezikovnih sredstvih. Nasprotje med nevtralnostjo in zaznamovanostjo na podlagi analize besedila lahko v najširšem smislu določimo tako, da je vse, kar ni nevtralnno, v določenem smislu stilno zaznamovano. Med stilno zaznamovana sredstva štejemo širok nabor stilemov: metafore, metonimije, neologizme, arhaizme, besedne igre in druge. Korošec od stilemov, ki jih v poročevalstvu imenuje aktualizmi, loči še avtomatizme, tj. za poročevalstvo specializirana, večinoma tehnična sredstva, ki so v tej zvrsti nevtralna, npr. *po naših informacijah, iz zanesljivih virov smo izvedeli* (Korošec 1998b, 13-15; Kalin Golob in Logar 2015).

Pri tem je potrebno izpostaviti dejstvo, da je nasprotje med avtomatizmi in aktualizmi veliko bolj izrazito od nasprotja med stilsko nevtralnimi in stilsko zaznamovanim jezikovnim sredstvom (Korošec 1998b, 13–15).

Korošec ugotavlja, da aktualizmi v publicistiki niso »zgolj formalni govorniški okrask« (Korošec 1998b, 17). Aktualizacija pomeni novo, svežo posebno, nenavadno uporabo jezikovnih sredstev, s katero želimo doseči poseben učinek – z njo tvorec išče pot k naslovniku, da bi sprožil razumsko in čustveno dejavnost. V tem razmerju aktualizacija vključuje naslovnika, medtem ko ga avtomatizacija ne vključuje. Bistvena razlika med avtomatizmom in aktualizmom je še v tem, da se avtomatizem uporablja večkrat, s tem se krepi konvencija med tvorcem in naslovníkom, medtem ko so aktualizmi pripravljani na uporabo le enkrat. Za avtomatizem to določilo velja dosledno, brez izjem. Aktualizem za enkratno rabo pa se lahko ponovi večkrat (Korošec 1998b, 17).

V drugem delu naloge, kjer bomo v poročevalskih besedilih o nogometnem prvenstvu iskali vojaške izraze, se bomo posvetili tudi njihovi avtomatizaciji in aktualizaciji. Predvsem bomo pozorni na število enih in drugih.

4 VOJAŠKI IZRAZI V ŠPORTNEM POROČEVALSTVU V SLOVENSKEM IN HRVAŠKEM JEZIKU

Da so vojaški izrazi v športu, predvsem v nogometu, prisotni, kaže že bežen pogled na imena nekaterih nogometnih klubov: Legija Varšava, Torpedo Minsk, Partizan Beograd, Hajduk Split, Borac Banja Luka in drugi. Pri iskanju vojaških izrazov v športnem poročevalstvu bomo izhajali iz paradigme *nogomet je vojna*, ki jo je v svojem eseju »The sporting spirit« postavil angleški pisatelj George Orwell leta 1945 (Orwell 1945). Orwell v svojem delu, ki je zaradi povojnih razmer sprožilo velik odziv, trdi, da sodoben šport nima nič skupnega z načeli poštene igre, saj vsebuje sovraštvo, ljubosumnost, napuh, nespoštovanje pravil in sadističen užitek pri opazovanju nasilja. Z drugimi besedami: je šport vojna brez streljanja (Orwell 1945, Berg 2011, 83).

Orwellovo paradigmo so v svojih delih že preizkusili Chapanga (2004), Bergh (2011) in Stamenković (2014). Paradigmo je na osnovi rabe metafor pri poročanju o Zalivski vojni izpostavil tudi Lakoff (1991), ki trdi, da je vojna tekmovalni šport/igra, »v kateri obstajata zmagovalec in poraženec, jasno opredeljen zaključek, strategija, trud celotnega moštva, jasna pravila, udejstvovanje navijačev, slava za zmagovalce in sramota za poražence« (Lakoff 1991, 7). Tudi zato obstaja v zahodnih državah tradicija šolanja častnikov v moštvenih športih in šahu, pri slednjem predvsem zaradi strateškega doprinosa (Lakoff 1991, 7–8).

Nekatere metaforično prenesene vojaške izraze lahko najdemo v večini moštvenih športov. Med tiste, ki jih najdemo v nogometu, Veirkant (2008) šteje: napad, obramba, strel ali udarec, nasprotnik, boj, bitka, nasprotnik in druge (Veirkant 2008, povzeto po Bergh 2011). Ti izrazi so se zaradi sorodnosti med vojsko in nogometom, ki jo nakazuje paradigma, prenesli tudi v poročevalski jezik, jezik novinarjev in komentatorjev, ki se s tem področjem ukvarjajo. Prenos pa ni omejen le na poročevalski jezik, ampak so se izrazi prenesli tudi v športno stroko, nogometni žargon, ki ga uporabljajo nogometaši in trenerji, ter v nabor besed, ki jih uporabljajo in razumejo ljubitelji nogometa (Bergh 2011, 84).

Predvidevamo, da je uporaba vojaških izrazov v poročevalskem stilu usmerjena predvsem na vplivajnsko funkcijo ali funkcijo vrednotenja, saj bi se morali po teoriji poročevalci v besedilih z informacijsko funkcijo takšnim izrazom izogibati (Korošec 1998b, 12), razen ko gre za prenos zaradi že nakazane sorodnosti med obema področjema.

Stamenković (2014) ugotavlja, da je cilj uporabe vojaških metafor v publicističnih delih »ustvarjanje višje napetosti pri poročanju. S tem, ko se dogajanje na zelenici pretvori v enega najbolj osnovnih konceptov – v fizični obračun, si zagotovimo čustven odziv gledalcev« (Stamenković 2014, 78).

Prehajanje vojaških izrazov v šport in s tem tudi nogomet, tj. izrazov, s katerimi je opisano dogajanje na terenu ali ob njem in pomeni to, da želijo poročevalci svoje besedilo narediti zanimivo ter pritegniti bralce ali gledalce, je le en vidik prehajanja. Drugi vidik je, da so postali vojaški izrazi v nogometu nekaj, čemur se ne moremo izogniti, če hočemo v popolni meri razumeti moderni nogomet (Bergh 2011, 84).

V nadaljevanju diplomskega dela bomo analizirali slovenska in hrvaška spletna poročevalska besedila o tekmah Evropskega prvenstva v nogometu (10. junij 2016–10. julij 2016, Francija). Raziskali bomo, kako in koliko se v slovenskem ter hrvaškem poročevalskem jeziku uporabljajo vojaški izrazi.

5 ANALIZA SPLETNIH POROČEVALSKIH BESEDIL V SLOVENSKEM IN HRVAŠKEM JEZIKU

V tem delu naloge bomo prehajanje vojaških izrazov v poročevalski jezik o športu poskušali dokazati s pomočjo na spletu objavljenih komentarjev tekem, ki so nastali ob poročanju z Evropskega nogometnega prvenstva 2016. Korpus besedil obsega 25 prispevkov v slovenskem jeziku, objavljenih na spletnem portalu rtv slo.si (dalje RTV MMC), in 25 prispevkov v hrvaškem jeziku, objavljenih na spletnem portalu sport.hrtv.hr. Skupno je bilo pregledanih okoli 23.000 besed v hrvaškem in slovenskem jeziku. Med besedila s portala rtv slo.si so bili vključeni tudi prispevki, ki jih je pripravila Slovenska tiskovna agencija in jih v veliki meri objavljajo tudi drugi slovenski mediji.

5.1 REZULTATI ANALIZE SLOVENSKIH POROČEVALSKIH BESEDIL

V poročevalskih prispevkih, ki smo jih analizirali v slovenskem jeziku, se je ključna paradigma diplomske naloge potrdila, saj smo v besedilih našli izraze, kot so: napad, obramba, strelec, je zadel/zadetek, obračun, boj, dvoboj in druge, ki se pojavljajo v večini analiziranih besedil. Gre za besedišče, ki so ga zaznale tudi že opravljene analize drugih avtorjev (Chapanga (2011), Bergh (2011), Stamenković (2014)). V spodnji tabeli (glej tabelo 5.1) so prikazani izrazi v slovenskih poročevalskih besedilih skupaj s številom ponovitev. Izrazi so razvrščeni glede na besedno družino, ki ima več ponovitev. Proti koncu seznama so izrazi z manj ponovitvami.

Tabela 5.1: Izrazi v slovenskih poročevalskih besedilih

Vojaški izraz	Število ponovitev
napad	18
napadalen	6
napadati	7
napadalec	20
protinapad	19
obramba	40
branilec	18

braniti	5
ubraniti	3
strel	69
strelec	11
streljati	25
nastreljati	1
zadetek	36
zadeti	47
meriti	22
kapetan	15
sprožiti	14
boj	8
dvoboj	8
taktičen	8
taktika	2
bunker	3
formacija	3
ofenziva	3
strateg	2
spopadati se	2
izboriti si	2
priboriti si	2
obleganje	1
vojska	1
juriš	1
vojna	1
bitka	1
SKUPAJ	424

V nadaljevanju so najdeni vojaški izrazi prikazani skupaj s sobesedilom. Za dvopičjem je pri samostalniških izrazih dodan naš lasten opis pomena v poročevalskem besedilu. V nadaljevanju seznama bomo vojaške izraze predstavili glede na besedno družino.

1. **Napad:** faza nogometne igre, v kateri nogometaši poskušajo doseči zadetek.

Primeri: *Slovaška je v končnici vložila vse sile v **napad**, Slovaška je po zadetku poskušala organizirati **napad** za izenačenje., (RTV MMC, 15. junij 2016, »Slovaška preživela...«)*

2. **Napadalen:**

Primer: *»Prepričan sem, da bodo Francozi začeli zelo **napadalno** od začetka«, »še posebej v napadu imajo velik potencial.« (RTV MMC, 9. junij 2016, »Deschamps: Dve leti mislim le na 10. junij«)*

3. **Napadati:**

Primer: *so Hodgsonovi varovanci še naprej ves čas **napadali**, (RTV MMC, 11. junij, »Valižanski rdeči zmaj ...«)*

4. **Napadalec:** nogometaš, ki je zadolžen za doseganje zadetkov.

Primer: *Mladi krilni **napadalec** je poskusil s slabšo, Liverpoolov **napadalec** je podal Leicesterjevemu, (RTV MMC, 16. junij 2016, »Aduta s klopi...«)*

5. **Protinapad:** napad, do katerega pride neposredno po napadu nasprotnikove ekipe, največkrat po izgubljeni žogi/napaki nasprotnika. Pomembno je, da moštvo izkoristi postavitev nasprotnika, ki ni pripravljen na branjenje.

Primeri: *Na drugi strani so Slovaki pretili iz **protinapadov**, (RTV MMC, 15. junij 2016, »Slovaška preživela...«), Za popoln večer je poskrbel Payet po **protinapadu**, (RTV MMC, 15.*

junij 2016, »Joker Greizmann ...«), Italijani so stavili na **protinapade** (RTV MMC, 13. junij 2016, »Učinkoviti Italijani ...«)

6. **Obramba:** faza nogometne igre, v kateri nogometaši v prvi vrsti branijo svoj gol, nasprotniku skušajo preprečiti, da bi dosegel zadetek.

Primeri: *Najšibkejša točka Anglije, ki ima za Nemčijo drugo najmlajšo ekipo na prvenstvu, je osrednji del **obrambe** (RTV MMC, 11. junij 2016, »Devet Albancev...«), Čehi so pričakovano igrali **obrambno**, »Če dobro napadaš, boš prišel skozi **obrambo**«, (RTV MMC, 13. junij 2016, »Pique v 87. ...«)*

7. **Branilec:** nogometaš, ki brani svoj gol, nima napadalnih zadolžitev, razen če gre za bočnega branilca ali ob prekinitvah, ko pride do izvajanja prostega strela ali kota.

Primeri: *bo Francija morala igrati brez obrambnega vezista N'Golo Kanteja in **branilca** Adila Ramija (RTV MMC, 26. junij 2016, »Griezmann z...«), kjer **branilec** Dragus Grigore ni dobro posredoval, (RTV MMC, 10. junij 2016, »Payet izjemno ...«)*

8. **Braniti se:**

Primeri: *Albanci so se le še **branili**, iz minute v minuto je (RTV MMC, 15. junij 2016, »Joker Greizmann ...«), Irska se je globoko **branila**, a smo uspeli spraviti Griezmanna (RTV MMC, 26. junij 2016, »Greizmann z dvojčkom ...«)*

9. **Ubriniti:**

Primeri: *dvakrat je **ubranil** strela Alvara Morate., (RTV MMC, 13. junij 2016, »Pique v 87. ...«), da je španski vratar strel **ubranil**, (RTV MMC, 13. junij 2016, »Pique v 87. ...«)*

10. **Strel:** udarec po žogi z dovoljenim delom telesa z namenom doseči zadetek

Primeri: *Slovaška si je malo pozneje priborila še prosti **strel**, z diagonalnim **strelom**, (RTV MMC, 15. junij 2016, »Slovaška preživela...«), Andre-Pierre Gignac z razdalje z zavitim **strelom**, (RTV MMC, 26. junij 2016, »Griezmann z...«)*

11. **Strelec:** nogometaš, ki je dosegel zadetek. Najboljši napadalec moštva, ki dosega največ zadetkov.

Primeri: *Prvi zvezdnik Walesa Gareth Bale, **strelec** gola na uvodni tekmi, bo posebna tekma za prvega **strelca** Bundeslige Roberta Lewandowskega, bo zaradi tega najbrž moral **strelec** proti Ukrajini, (RTV MMC, 15. junij 2016, »Ragbijsko vzdušje bo...«)*

12. **Streljati:**

Primeri: *V 36. minuti je Griezmann **streljal** pol metra mimo vrat, a so le dvakrat **streljali** v okvir vrat, Romuni pa enkrat, (RTV MMC, 10. junij 2016, »Payet izjemno ...«), Igralec Juventusa je nevarno **streljal** tudi v 29. minuti, (RTV MMC, 13. junij 2016, »Pique v 87. ...«)*

13. **Nastreljati:**

Primer: *Žoge ni najbolje zadel, ko je nato v glavo **nastreljal** klubskega soigralca, (RTV MMC 16. junij, 2016, »Aduta s klopi...«)*

14. **Zadetek:** gol, cilj ki ga hočejo doseči nogometaši, tisto kar pri nogometu prinaša točke

Primeri: *Rusom je **zadetek** dal krila, Naveza Marek Hamšik-Vladimir Weiss pa je zabila dva lepa **zadetka** za vodstvo, (RTV MMC, 15. junij 2016, »Slovaška preživela..«), Dimitri Payet je dosegel drugi **zadetek** na tem EP-ju, (RTV MMC, 15. junij 2016, »Joker Greizmann ...«)*

15. **Zadeti:**

Primeri: *prišel do strela po podaji iz kota, vendar žoge ni najboljše **zadel***, (RTV MMC, 15. junij 2016, »Joker Greizmann ...«), *Antoine Griezmann pa je z glavo **zadel** vratnico*, V 65. minuti je *Patrice Evra z levico **zadel** Stanciuja v kazenskem prostoru* (RTV MMC, 10. junij 2016, »Payet izjemno ...«)

16. **Meriti:** udariti žogo proti vratom.¹

Primeri: *Olivier Giroud pa je **meril** z glavo, a ni bil natančen* (RTV MMC, 12. junij 2016, »Joker Greizmann ...), *Natančno je **meril**, a strel ni bil dovolj močen in z obrambo*. (RTV MMC, 12. junij 2016, »Bunker...«)

17. **Kapetan:** vodja moštva na igrišču, okoli roke nosi trak.

Primeri: ***Kapetan** naj bi imel zagotovljeno mesto v začetni enajsterici* (RTV MMC, 11. junij 2016, *Devet Albancev...*), *V lov na SP 2018 brez **kapetana*** (RTV MMC, 26. junij 2016, »Quaresma gol primerjal...«)

18. **Sprožiti:**

Primeri: *Z desnico je močno **sprožil**, Gianluigi Buffon pa je žogo odbil*, (RTV MMC, 13. junij 2016, »Učinkoviti Italijani ...«), *ko je v protinapadu Fedor Smolov **sprožil** z okoli 20 metrov*, (RTV MMC, 15. junij 2016, »Slovaška preživela...«)

19. **Boj:** (a) v zvezi *izločilni boji*, ko gre za opis dela tekmovanja v katerem reprezentance po porazu prenehajo tekmovati/sodelovati na prvenstvu, (b) za opis dogajanja na igrišču ali ob igrišču

¹ V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1970–1991) je pomen drugačen: /.../ 4. *ocenjevati lego, oddaljenost cilja pred streljanjem, metanjem: ustrelil je, ne da bi meril; meriti s puško. topom; slabo meri, zato malokdaj zadene / meriti v drevo, glavo / vojaki niso merili na demonstrante, ampak v zrak*

Primeri: Švicarji se na EP-jih še nikoli niso prebili v izločilne **boje**. (RTV MMC, 15. junij 2016, »Iz francoskega tabora ...«), Portugalska - prva reprezentanca, ki je na EP-jih v izločilne **boje**, (RTV MMC, 22. junij 2016, »Po goleadi ...«), in obeta se silovit **boj** za vsako žogo. (RTV MMC, 15. junij 2016, »Ragbijsko vzdušje bo...«)

20. **Dvoboj**: dogajanje na igrišču, tekma

Primeri: Albanija - Švica: bratski **dvoboj** (RTV MMC, 12. junij 2016, »Devet Albancev ...«), Reprezentanci sta odigrali kar 100 medsebojnih **dvobojev**, Angleži so dobili tudi zadnje štiri medsebojne **dvoboje**, (RTV MMC, 15. junij 2016, »Ragbijsko vzdušje bo...«)

21. **Taktičen**:

Primer: in je dobil **taktični** obračun z Antejem Čačićem. (RTV MMC, 25. junij 2016, »Šahovsko partijo...«)

22. **Taktika**: trenerska veščina v obliki napotkov v zvezi s postavitvijo nogometašev na igrišču, obrambno ali napadom.

Primeri: »To **taktiko** uporabljamo že dve, tri leta.« (RTV MMC 12. junij 2016, »Angleži se po remiju ...«), Navijači »treh levov« mu očitajo premalo napadalno **taktiko** (RTV MMC, 11. junij, »Valižanski rdeči zmaj ...«)

23. **Bunker**: (v dveh primerih, ko je bil izraz bunker uporabljen v prispevku je bil v navednicah; enkrat pa v naslovu in v podnaslovu v istem članku): obrambna postavitev moštva.

Primeri: »so neuspešno skušali prebiti "**bunker**" tudi s streli od daleč,« (RTV MMC, 7. junij, »Gruzijci presenetili...«), »Romuni imajo zelo disciplinirano ekipo, ki pa ne igra »**bunkerja**«. (RTV MMC, 9. junij 2016, »Deschamps: Dve leti mislim le «), »**Bunker** Severnih Ircev ni zdržal poljskega naleta«, Milik prebil **bunker** Severnih Ircev (RTV MMC, 12. junij 2016, »Bunker...«)

24. **Formacija:** postavitve nogometašev na igrišču (gre za trikratno rabo tega izraza v enem prispevku).

Primer: *a je 68-letni strateg iz Croydona pojasnil, da je imel **formacijo** 4-3-3, Pripravljene smo bili na **formacijo**, ki so jo odigrali Angleži, (RTV MMC, 12. junij 2016, »Angleži se po remiju ...«)*

25. **Ofenziva:** skrajno napadalna igra.

Primer: *so imeli Hrvati še eno priložnost po zadnji **ofenzivi**, (RTV MMC, 25. junij 2016, »Šahovsko partijo ...«)*

26. **Strateg:** član trenerjeve ekipe ali trener (v analiziranih besedilih se pojavi dvakrat v istem članku, kar kaže na poročevalcev izbor).

Primeri: *a je 68-letni **strateg** iz Croydona pojasnil, da je imel formacijo 4-3-3, je še povedal nekdanji **strateg** Lazia, ki že pogleduje proti naslednji tekmi (RTV MMC, 12. junij 2016, »Angleži se po remiju ...«)*

27. **Spopasti se:**

Primer: *ki se bo **spopadel** s soigralci iz Bayerna. (RTV MMC, 15. junij 2016, »Ragbijsko vzdušje bo...«)*

28. **Izboriti si:**

Primeri: *Gomez si je **izboril** žogo na levi, podal Hectorju, (RTV MMC, 2. julij 2016, »Nemčija po 11-metrovkah ...), ki si je ob Koscielnyjem **izboril** mesto in potegnil z leve, (RTV MMC, 25. junij 2016, »Quaresma odločil ...«)*

29. **Priporiti si:**

Primer: *Slovaška si je malo pozneje **priporila** še prosti strel, (RTV MMC, 15. junij 2016, »Slovaška preživela...«), poceni zapravili žogo, ki jo je **priporil** Joao Moutinho, (RTV MMC 25. junij 2016, »Quaresama odločil ...«)*

30. **Vojska:** (gre za edini primer uporabe tega izraza v analiziranih prispevkih): nogometaši.

Primer: *Islandci so bili razbita **vojska**, (RTV MMC, 3. julij 2016, »Francozi že do ...«)*

31. **Obleganje:** dolg in vztrajen napad ali pritisk na nasprotnikovo moštvo (v spodnjem primeru gre za edini primer uporabe tega izraza v analiziranih prispevkih).

Primer: *V naslovu prispevka: »Slovaška preživela "rusko **obleganje**"« (RTV MMC, 15. junij 2016, "Slovaška preživela...")*

32. **Juriš:** napad, ko ekipa nima več česa izgubiti (v analiziranih besedilih se izraz pojavi enkrat).

Primer: *Deschamps je za zaključni **juriš** v igro poslal Kingsleyja Comana, (RTV MMC, 10. junij 2016, »Payet izjemno predstavo ...«)*

33. **Vojna:** v frazi izgubili smo bitko, ne pa tudi vojne, pomeni, da je za nadaljevanje tekmovanja še vse odprto

Primer: *»Izgubili smo bitko, ne pa tudi **vojne**.« (RTV MMC, 13. junij, 2016 »Učinkoviti Italijani...«)*

34. **Bitka:** ena od tekem, ki ni bila ključna za nadaljnje tekmovanje

Primer: *»Izgubili smo **bitko**, ne pa tudi vojne.« (RTV MMC 13. junij, 2016 »Učinkoviti Italijani...«)*

5.2 REZULTATI ANALIZE HRVAŠKIH POROČEVALSKIH BESEDIL

Pri analiziranju hrvaških poročevalskih besedil z Evropskega nogometnega prvenstva je potrebno upoštevati dejstvo, da je na tekmovanju sodelovala hrvaška reprezentanca. Poročevalski prispevki so usmerjeni na hrvaško nogometno reprezentanco in velikokrat besedila le spremljajo vizualne prispevke, ki so jih na prvenstvu pripravili novinarji. Tudi zato je v korpusu prispevkov nekoliko manj del s tematiko ostalih reprezentanc in drugega dogajanja na prvenstvu. V spodnji tabeli (glej tabelo 5.2) so navedeni poročevalski izrazi v hrvaških prispevkih in število ponovitev posameznega izraza. Izrazi so razvrščeni glede na besedno družino, ki ima več ponovitev. Proti koncu seznama so izrazi z manj ponovitvami.

Tabela 5.2: Izrazi v hrvaških poročevalskih besedilih

Vojaški izraz	Število ponovitev
napad	4
napadački	5
napadati	1
napadač	15
kontranapad	1
protunapad	5
obrana	18
braniti se	6
obraniti	15
branič	15
pucati	36
pogodak	17
pogoditi	38
kapetan	11
strijelac	7
boriti se	3
borba	1
borbenost	1

dvoboj	23
boj	1
taktika	4
formacija	3
defenzivno	3
stožer	2
opsada	2
opaliti	2
neprijatelj	1
ofenzivan	1
projektil	1
sukob	1
bitka	1
plaćenik	1
ofenzivan	1
ratnički	1
veteran	1
SKUPAJ	248

V spodnjem seznamu so s primeri uporabe vojaških izrazov v hrvaških poročevalskih besedilih. Če je bila najdena ustreznica v slovenskih poročevalskih besedilih je ta v seznamu podana v oklepaju. V nadaljevanju bomo vojaške izraze predstavili glede na besedno družino. V začetnem delu seznama bodo predstavljene besedne družine, ki imajo večjo stopnjo ponovitev, v nadaljevanju seznama pa izrazi z nizko stopnjo ponovitve.

1. **Napad:** (napad)

Primeri: *a u završnici su jedva izdržali češke **napade**, (sport.hrtv.hr, 17. junij 2016, »Remi Hrvatske i ...«), prihvatio je Kalinić koji je brzo krenuo u **napad** i potom uposlio Perišića (sport.hrtv.hr, 21. junij, »Hrvatska pobijedila...«)*

2. **Napadački:** (napadalen)

Primeri: *će suparnika spriječiti u **napadačkim** aktivnostima, Sve aktivniju **napadačku** igru Wales je okrunio, (sport.hrtv.hr, 25. junij 2016, »Wales ...«)*

3. **Napadati:** (napadati)

Primer: *Mađari su jalovo **napadali**, a Islandđani, (sport.hrtv.hr, 18. junij 2016, »Mađari izjednačili ...«).*

4. **Napadač:** (napadalec)

Primeri: *Švicarski izbornik Petković uveo je u igru dva **napadača**, a napadačka igra mu se isplatila, (sport.hrtv.hr, 25. junij 2016, »Poljska nakon 11-eraca...«), »Terim uveo u igru opasnog **napadača** Fenerbahčea Sena, a turski **napadač** je dobio samo žuti karton, (sport.hrtv.hr, 12. junij 2016, »Modrić golčinom ...«)*

5. **Protunapad:** (protinapad)

Primeri: *Mađari su jalovo napadali, a Islandđani čekali svoju priliku iz **protunapada**, (sport.hrtv.hr, 18. junij 2016, »Mađari izjednačili ...«), kada su Talijani izveli **protunapad** u kojem je Darmian pronašao potpuno samog Pellea, (sport.hrtv.hr, 27. junij 2016, »Italija nadigrala...«)*

6. **Kontranapad:** (protinapad)

V analiziranih prispevkih se je različica: hrv: **kontranapad** uporabila le v enem primeru. Večkrat pa je bil uporabljen športni žargonizem: *kontra, kontru.*

Primer: *Francuzima i prijetili iz prekida i **kontranapada**, (sport.hrtv.hr, 10. junij 2016, »Francuzi golom Payeta ...«)*

7. **Obrana:** (obramba)

Primeri: *Stiskali su i pritiskali, ali je francuska **obrana** izdržala, (sport.hrtv.hr, 7. julij 2016, »Greizmann odveo ...«), »Vrsaljko je bio jednako slab u **obrani**,« (sport.hrtv.hr, 21. junij 2016, »Hrvatska pobijedila...«)*

8. **Braniti se:** (braniti se)

Primeri: *se u drugom poluvremenu odlučili **braniti**. (sport.hrtv.hr, 16. junij 2016, »Sturridge u nadoknadi ...«), poluvremenu odlučili **braniti** stečenu prednost (sport.hrtv.hr, 16. junij 2016, »Sturridge u nadoknadi ...«)*

9. **Obraniti:** (ubraniti)

Primeri: *»uspjeti **obraniti** i osvojiti vrijedan bod«, (sport.hrtv.hr, 16. junij 2016, »Sturridge u nadoknadi ...«), Buffon **obranio** je Thomasu Mülleru, (sport.hrtv.hr, 2. julij 2016, »Loš nogomet u europskom ...«)*

10. **Branič:** (branilec)

Primer: *uvevši napadača Davida Lafatu i **braniča** Jiria Skalaka, je propustio veliku priliku nakon greške **braniča** Kaderabeka, (sport.hrtv.hr, 17. junij 2016, »Remi Hrvatske ...«)*

11. **Pogodak:** (zadetek)

Primeri: *Bio je to i prvi **pogodak** u mreži Poljaka, (sport.hrtv.hr, 25. junij 2016, »Poljska nakon 11-eraca...«), spretnom reakcijom u **pogodak** pretvorio Sigthorsson (sport.hrtv.hr, 3. julij 2016, »Završila islandska bajka ...«)*

12. **Pogoditi:** (zadeti)

Primeri: *U 39. minuti Poljaci su konačno **pogodili** okvir vrata i zabili (sport.hrtv.hr, 25. junij 2016, »Poljska nakon 11-eraca...«), ali je iz neposredne blizine **pogodio** francuskog kapetana Huga Llorisa, (Sport.hrtv.hr, 10. junij 2016, »Francuzi golom Payeta ...«)*

13. **Boriti se:** (boriti se)

Primer: *pa su se šokirani hrvatski nogometaši dokraja **borili** čak i za bod, (sport.hrtv.hr, 17. junij 2016, »Remi Hrvatske ...«), protiv Španjolske i Češke i moramo se nastaviti **boriti** za prolazak skupine, (sport.hrtv.hr, 12. junij 2016, »Terim: Hrvatska nas je ...«).*

14. **Izboriti si:** (Izboriti si)

Primer: *na Europskom nogometnom prvenstvu **izborili** su mjesto u četvrtfinalu, uspio **izboriti** slobodan udarac na 27 m udesno, (sport.hrtv.hr, 25. junij 2016, »Wales preko ...«)*

15. **Borba:**

Primer: *u skupini sa Švicarskom i Albanijom zasigurno biti konkurentni u **borbi** za osminu finala, (sport.hrtv.hr, 10. junij 2016, »Francuzi golom Payeta ...«)*

16. **Borbenost:**

Primer: *u našu igru unijeti više trke i **borbenosti**. (sport.hrtv.hr, 12. junij 2016, »Terim: Hrvatska nas je ...«)*

17. **Boj:** (boj)

Edini primer uporabe izraza boj v analiziranih prispevkih. Pa še na tem mestu je uporabljen v hrvaški krilatici: *hrv. j. »U boj, u boj, za narod svoj!«*

Primer: *»prođu te trnci i ideš u **boj**, u **boj**, za narod svoj.«, (sport.hrtv.hr, 12. junij 2016, »Danas kreće Hrvatska...«)*

18. **Dvoboj:** (dvoboj)

Primer: *prve utakmice na Europskom prvenstvu, **dvoboja** 1. kola, (sport.hrtv.hr, 11. junij 2016, »Čačić: Moramo staviti ...«), u 86. minuti pobacala baklje na travnjak želeći isprovocirati prekid **dvoboja**, (sport.hrtv.hr, 17. junij 2016, »Remi Hrvatske ...«)*

19. **Ofenzivan:** (ofenziven)

V slovenskih poročevalskih besedilih je bila uporabljen izraz ofenziva, medtem ko v hrvaškem poročevalskem besedilu nastopa kot pridevnik in sicer stopnjevan: napadalen, bolj napadalen.

Primer: *Rog je po vokaciji načelno nešto **ofenzivniji** veznjak, (sport.hrtv.hr, 22. junij 2016, »Je li Čačić ...«)*

20. **Defenzivno:**

Primer: *ili će se **defenzivno** orijentirani autsajder, u ovom slučaju Wales, (sport.hrtv.hr, 16. junij 2016, »Sturridge u nadoknadi ...«), kojima se osvetila iznimno **defanzivna** igra u zadnjih pola sata susreta (sport.hrtv.hr, 25. junij 2016, »Poljska nakon 11-eraca...«)*

21. **Pucati:** (streljati)

Primer: *a u nastavku akcije Rakitić **puca** iznad vrata., U 80. minuti Brozović s desetak metara **puca**, ali lopta se, (sport.hrtv.hr, 17. junij 2016, »Remi Hrvatske ...«)*

22. **Strijelac:** (strelec)

Primer: *Najbolji **strijelac** engleskog prvaka Leicester Cityja postigao, (sport.hrtv.hr, 22. junij 2016, »Sturridge u nadoknadi ...«), a precizan glavom bio Bjarnason, **strijelac** prvog, a pokazalo se i, (sport.hrtv.hr, 3. julij 2016, »Završila islandska bajka ...«)*

23. **Formacija:** (formacija)

Primer: *»Prema **formaciji** koja je uvježbavana na posljednjim treninzima...« (sport.hrtv.hr, 11. junij 2016, »Vatreni odradili ...«), u **formaciji** 4-2-3-1, dok je češki izbornik Pavel Vrba, (sport.hrtv.hr, 17. junij 2016, »Remi Hrvatske ...«)*

24. **Stožer:**

V slovenskih poročevalskih besedilih analiza ni pokazala ustreznice za izraz *stožer*, čeprav se v publicističnih besedilih pojavlja žargonizem beseda *štab*. V zvezi *strokovni štab* in pomeni trenerja in njegove pomočnike.

Primeri: »ali vjerujem u ovu momčad i stručni **stožer**«, (sport.hrtv.hr, 11. junij 2016, »Srna: Turci imaju...«), zbog ozljede napustio Boateng, već četvrti **stožerni** igrač koji je ispao iz stroja, (sport.hrtv.hr, 7. julij 2016, »Griezmann odveo ...«)

25. **Opsada:** (obleganje)

Primera: *potom je uslijedila prava opsada hrvatskih vrata.* (Sport.hrtv.hr, 17. junij 2016, »Remi Hrvatske ...«), a dokraja dvoboja uslijedila je **opsada** irskog gola koja nije rezultirala trećim golom, (sport.hrtv.hr, 26. junij 2016, »Sjajni Greizmann ...«)

26. **Neprijatelj:**

V tem primeru gre za opisovaje dogajanje na tribunah in ne za poročanje o poteku dogajanja na zelenici. V prevodu hrv. neprijatelji / slv. *sovražniki* reprezentance, kar potrjuje tezo, ki jo je podal Bergh (2011), da se uporaba vojaških izrazov ni omejila le na športno dogajanje, ampak tudi na obrobno dogajanje. Gre za edini primer uporabe izraza v analiziranih besedilih.

Primer: *igrala kao europski prvak, a onda su jedina neopreznost na utakmici i neprijatelji naše reprezentacije među hrvatskim navijačima,* (sport.hrtv.hr, 17. junij 2016, »Remi Hrvatske ...«)

27. **Sukob** (spopad)

Podobno, kot v prejšnjem primeru in v slovenskih poročevalskih besedilih gre za uporabo izraza za opisovanje dogajanja ob igrišču. Gre za edini primer uporabe tega izraza.

Primeri: *Crna uvertira u dvoboj u Marseilleu bili su, nažalost, žestoki sukobi* engleskih, ruskih i francuskih navijača, (sport.hrtv.hr, 11. junij 2016, »Rusi u nadoknadi ...«)

28. **Bitka:** (bitka)

V tem primeru je izraz bitka uporabljen v naslovu in v prispevku, gre za edini primer izraza bitka.

Primer: »Gareth Bale protiv Engleske u **bitci** za Britaniju«, **Bitku** za Britaniju gledajte na Drugom programu, (sport.hrtv.hr, 16. junij 2016, »Gareth Bale protiv...«)

29. **Plaćenik:**

Izraz hrv. plaćenik – slv. plačanec se v analiziranih besedil pojavi le enkrat. V prispevku je napisan poševno, kot da bi se avtor zavedal trivialnosti.

Primer: »Ipak, dvoboj se raspleo drugačije, a, po nekima Mamićev **plaćenik**, Čačić je već sad, bez obzira na daljnji rezultat,« (sport.hrtv.hr, 22. junij 2016, »Je li Čačić ...«)

30. **Taktika:** (taktika)

Primeri: *Od početka je bilo jasno kako je Portugal svoju **taktiku** za utakmicu prilagodio Hrvatskoj, (sport.hrtv.hr, 25. junij 2016, »Portugal izbacio Hrvatsku ...«), njemački izbornik Joachim Loew promijenio je **taktiku**, umjesto lažnog napadača uveo je klasičnog, (sport.hrtv.hr, 21. junij 2016, »Hrvatska zahvaljujući pobjedi ...«)*

31. **Ratnički:**

Primer: *Talijanski izbornik Conte je sa svojom **ratničkom** momčadi bez zvijezda, (sport.hrtv.hr, 27. junij 2016, »Italija nadigrala Španjolsku«)*

32. **Projektil:**

Primer: *najbolji nogometaš Walesa Gareth Bale još jednim dalekometnim **projektilom** iz slobodnog udarca, (sport.hrtv.hr, 22. junij 2016, »Sturridge u nadoknadi ...«)*

33. **Kapetan:** (kapetan)

Primeri: *pogodio francuskog **kapetana** Huga Llorisa koji je sjajno obranio, (Sport.hrtv.hr, 10. junij 2016, »Francuzi golom Payeta...)* **Kapetan** Vitalij Berezuckij je bio najviši u skoku i glavom (sport.hrtv.hr, 11. junij 2016, »Rusi u nadoknadi ...«), **Kapetan** Bastain

Schweinsteiger je u petoj seriji imao »meč« loptu (sport.hrtv.hr, 2. julij 2016, »Loš nogomet u ...«)

34. Opaliti: (sprožiti)

*Primera: a Rakitić je iz prve **opalio** odličan lob, ali loptu je zaustavila greda, (sport.hrtv.hr, 21. junij, »Hrvatska pobijedila ...«), Rui Patricio je dobio novi dvoboj sa Sissokom koji je **opalio** s više od 30 metara. (sport.hrtv.hr, 10. julij, »Portugal je ...«)*

35. Veteran:

Avtor enega najstarejših udeležencev prvenstva v prenesenem pomenu imenuje veteran, čeprav je islandska reprezentanca sploh prvič nastopila na večjem tekmovanju.

Primer: Islandčani su imali golemu šansu, ali je udarac iz blizine veterana Gudhjonsena blokiran u zadnji trenutak. (Sport.hrtv.hr, 18. junij, »Madžari izjednačili ...«)

6 SKUPNI REZULTATI ANALIZE

V besedilih smo v obeh jezikih našli 69 vojaških izrazov v skupno 672 ponovitvah. V obeh primerjanih sklopih besedil je mogoče najti izraze z visoko stopnjo ponovitev, pojavljajo pa se v skoraj vsakem prispevku v obeh jezikih. V slovenskih prispevkih so ti izrazi: *strel* (69 ponovitev), *zadeti/zadetek*²(83), *obramba* (40), in *napad/napadati* (25). V hrvaških prispevkih pa so izrazi z najvišjo stopnjo ponovitev: *pogodak/pogoditi* (45), *pucati/pucaao* (36 ponovitev), *braniti/obranio* (33) in *boj/dvoboj* (24).

V večini primerov imajo slovenski izrazi v hrvaškem jeziku svoje ustreznice ali obratno, kar kaže na sorodnost jezikov in skupni izvor športno-vojaških izrazov. V hrvaških poročevalskih besedilih smo našli nekaj več izrazov, ki imajo vplivajnsko ali vrednotno funkcijo, kar smo nakazili že v uvodu raziskave, saj gre v večini primerov za poročanje o dogajanju v domači reprezentanci ali v zvezi z njo, zato nekateri prispevki nimajo zgolj informativne funkcije. V nadaljevanju sta izpostavljena dva primera.

Primer: *neprijatelj*, slv. *sovražnik*: »onda su jedina neopreznost na utakmici i neprijatelji naše reprezentacije među hrvatskim navijačima« (sport.hrtv.hr, 17. junij 2016, »Remi Hrvatske ...«)

Gre za opis dogajanja na tribunah stadiona, kjer so navijači hrvaške povzročali nered. Avtor jih imenuje sovražniki reprezentance, ker naj bi s svojim obnašanjem škodili reprezentantom in ugledu reprezentance. Izraz je v tem pomenu ekspresivni.

Primer: hrv. *plaćenik*, slv. *plačanec* v: *Ipak, dvoboj se raspleo drugačije, a, po nekima Mamićev plaćenik, Čačić je već sad, bez obzira na daljnji rezultat, a za kojeg nema razloga da ne bude dobar, pokazao bitne kvalitete* (sport.hrtv.hr, 22. junij 2016, »Je li Čačić ...«).

² Ker gre za isto besedno družino, smo ju v tem prikazu združili. Isto velja za podobne naslednje primere.

Avtor je v besedilu izraz *plačanec* uporabil v poševnem tisku, saj je s tem izrazom poimenoval selektorja hrvaške reprezentance, ki naj bi le izpolnjeval nasvete krovne zveze. Gre za slabšalen izraz, tako da je bil razlog za njegovo izbiro stilni.

V slovenskih poročevalskih besedilih je bila v prvi vrsti izpolnjena informativna funkcija besedil.

Skupno je v korpusu besed 672 ponovitev vojaških izrazov, v slovenskih poročevalskih besedilih je seštevek ponovitev 424 in je za skoraj dvesto ponovitev večji, kot v hrvaških prispevkih 248 ponovitev. V obeh primerjanih poročevalskih besedilih se je glede na korpus pokazala skoraj enaka količina izrazov. V slovenskih besedilih 34 izrazov, v hrvaških 35 izrazov.

V obeh primerjanih naborih besed so izrazi, ki so v prispevkih le v enem jeziku. V slovenskih prispevkih gre za *juriš*, *strateg*, *vojska*, in *bunker*. V hrvaških prispevkih pa za *stožer*, *projektil*, *borba*, *borbenost*, *defenziva*, *neprijatelj*, *plačnik*, *bitka* in *veteran*.

Skupno število izrazov v analiziranih poročevalskih besedilih kaže na dejstvo, da se zgolj peščica izrazov pojavlja zelo pogosto, medtem ko je raba drugih redka in torej razpršena. Moramo priznati, da smo pri izrazih z nizko stopnjo ponovitve pričakovali, tako v hrvaških kot slovenskih besedilih, nekoliko večjo pestrost.

Če rezultate te analize primerjamo z Bergh (2011), ki je analiziral poročanje o nogometnih tekmah v angleškem jeziku s pomočjo MBM (minute-by-minute match report),³ lahko ugotovimo, da je število izrazov in število ponovitev v slovenskih in hrvaških poročevalskih besedilih nekoliko manjša. Toda pri tem je potrebno upoštevati, da je Bergh svojo analizo opravil v drugačnem žanru poročevalskih besedil. Bergh je analizo opravil na korpusu v obsegu 21.101 beseda, kjer je bilo 672 ponovitev vojaških izrazov. Večja razlika je glede na našo analizo pri številu izrazov, saj je bilo v njegovem korpusu uporabljenih 80 različnih vojaških izrazov, medtem ko jih je bilo v naši – kot že rečeno 69.

³ Gre za minutni opis dogajanja na igrišču »v živo«, ki ga do neke mere lahko primerjamo z neposrednim prenosom oziroma komentiranjem tekme.

Do nasprotnih zaključkov pridemo, če rezultate naše analize primerjamo z rezultati Stamenković (2014), ki je v korpusu z obsegom 25.000 besed, pridobljenih iz besedil s srbskih nogometnih portalov, našel 55 različnih vojaških izrazov, ki so se prenesli v poročevalski jezik. Pri tem je potrebno omeniti, da so bila analizirana besedila pri Stamenkoviću pridobljena s tabloidnih novičarskih portalov, ki niso povsem primerljiva s poročevalskimi besedili, ki so objavljeni na spletnih straneh slovenske in hrvaške javne televizije.

6.1 AVTOMATIZACIJA IN AKTUALIZIACIJA VOJAŠKIH IZRAZOV V ANALIZIRANIH PRISPEVKIH

Po opravljeni analizi pojavnosti vojaških izrazov v poročevalskih prispevkih lahko že glede na stopnjo ponovitve zaključimo, da so se nekateri vojaški izrazi, zajeti v analizo, razaktualizirali. V slovenskih poročevalskih besedilih so razaktualizirani izrazi: *napad, protinapad, branilec, napadalen, napadati, napadalec, braniti, strel, strelec, streljati, zadetek, zadeti, boj, dvoboj, kapetan, sprožiti in meriti*. V hrvaških poročevalskih besedilih pa so razaktualizirani naslednji izrazi: *napad, napadački, napadati, napadač, obrana, braniti, branič, obraniti, pogodak, pogoditi, protunapad, pucati, strijelac, boj, dvoboj, in kapetan*.

Aktualizacija, ki po Korošec (1998b, 17) pomeni, odmik od neposredne označbe predmeta, za dosego poti k naslovniku, je pri vojaških izrazih uporabljenih v poročevalskih prispevkih, ki smo jih analizirali najbolj pogosta. Še posebej pri izrazih z nizko stopnjo ponovitve.

Izrazi v slovenskih poročevalskih besedilih, ki so se aktualizirali: *bunker, obleganje, juriš, ofenziva, strateg, vojska, vojna in bitka*.

Izrazi v hrvaških poročevalskih besedilih, ki so se aktualizirali: *opsada, bitka, ratnički, plačnik, veteran, stožer, borba, in projektil*.

Primeri aktualizacije z metaforo v naslovu: »*Bunker Severnih Ircev ni zdržal poljskega naleta*« (RTV MMC, 12. junij 2016), »*Slovaška preživela "rusko obleganje"*« (RTV MMC, 15. junij 2016, »*Slovaška preživela...*«), »*Gareth Bale protiv Engleske u bitci za Britaniju*« (Sport.hrtv.hr, 16. junij 2016, »*Gareth Bale protiv...*«)

Primeri aktualizacije z metaforo v besedilu: *Deschamps je za zaključni juriš v igro poslal Kingsleyja Comana, (RTV MMC, 10. junij 2016, »Payet izjemno predstavo ...«), najbolji nogometaš Walesa Gareth Bale još jednim dalekometnim projektilom iz slobodnog udarca, (sport.hrtv.hr, 22. junij 2016, »Sturridge u nadoknadi ...«)*

Primer aktualizacije s frazom: Izjava belgijskega selektorja Marca Wilmotsa, po dvoboju z Italijo: *»Izgubili smo bitko, ne pa tudi vojne.«, (RTV MMC, 13. junij, 2016 »Učinkoviti Italijani...«)*

6.2 VOJAŠKI IZRAZI V NASLOVIH POROČEVALSKIH BESEDIL

Pri analizi poročevalskih besedil je potrebno nekaj pozornosti nameniti tudi naslovom, saj so, kot trdi Korošec (1998b, 43), najizrazitejša prvina v pisnem poročevalstvu, katere namen je pritegniti pozornost in naslovniku podati osnovno informacijo.

Pri analizi naslovov, podnaslovov in mednaslovov poročevalskih besedil v slovenskem in hrvaškem jeziku je treba upoštevati izgled (formo) prispevkov na spletni strani. Hrvaška poročevalska besedila so v večini primerov brez podnaslovov, medtem ko prispevki slovenskega spletnega portala podnaslove vsebujejo.

Primeri rabe vojaškega izraza v naslovu poročevalskega besedila v slovenskem jeziku sta bila dva: *»Slovaška preživela »rusko obleganje«« (RTV MMC, 15. junij 2016) in »Bunker Severnih Ircev ni zdržal poljskega naleta« (RTV MMC, 12. junij 2016).*

Tudi v prispevkih v hrvaškem jeziku sta bila vojaška izraza uporabljena le v dveh naslovih: *»Gareth Bale protiv Engleske u bitci za Britaniju« (sport.hrtv.hr, 16. junij 2016) in »Portugal izborio finale pobijedivši Wales 2:0« (sport.hrtv.hr, 6. julij 2016).*

Iz analiziranih prispevkov je mogoče zaključiti, da je delež naslovov z vojaškimi izrazi majhen, v analizo bilo namreč zajetih 50 naslovov. Delež vojaških izrazov se nekoliko poveča pri analizi podnaslovov na spletnem portalu RTV MMC, saj so nekateri analizirani prispevki vsebovali skupaj tudi do pet podnaslovov in mednaslovov.

Nekaj primerov mednaslovov, ki vključujejo vojaške izraze, v slovenskih poročevalskih besedilih: »*Italijani nevarni v **protinapadih***«, »*Belgijci zmedeni v **obrambi***«, »*Wilmots: Izgubili smo **bitko**, nikakor pa ne tudi **vojne***«, (RTV MMC, 13. junij 2016, »*Učinkoviti Italijani ...*«), »*Milik prebil **bunker** Severnih Ircev*« (RTV MMC, 12. junij 2016, »*Bunker Severnih...*«), »*Rusi nemočni v **napadu***« (RTV MMC, 15. junij 2016, »*Slovaška preživela ...*«).

7 SKLEP

V diplomskem delu smo poskušali dokazati prehajanje izrazov iz vojaškega jezika v jezik športnega poročevalstva. V gradivu, ki smo ga analizirali v hrvaškem in slovenskem jeziku, smo našli dovolj prvotno vojaških izrazov, ki so prešli v športno sfero in od tam tudi poročevalski jezik o športu, da lahko tezo potrdimo. Opazno je, da prehod iz vojaške stroke v športno poteka dokaj zlahka, o čemer priča veliko število ponovitev izrazov, ki naslovnikov pri branju poročevalskih prispevkov očitno (več) ne motijo.

V veliki meri se je potrdila tudi teza, da brez vsaj osnovnega razumevanja prenesenega pomena vojaških izrazov modernega nogometnega obračuna ni mogoče spremljati, kar je teza, ki jo je v svojem delu postavil Bergh (2011). V analizi smo takim izrazom rekli razaktualizirani. Pri primerjavi obeh jezikov in rabi vojaških izrazov v poročevalskih besedilih se je pri številu ponovitev pojavila bistvena razlika, saj je v slovenskih poročevalskih besedilih veliko več ponovitev vojaških izrazov. Sorodnost jezikov pa se kaže tudi v velikem številu ustreznice, ki se pojavljajo tako v slovenskem kot v hrvaškem poročanju o nogometu.

Pričakovali smo, da bomo v poročevalskih besedilih našli še več vojaških izrazov, ampak očitno pri tem igra vlogo dejstvo, da sta bila oba primerjana medija spletni strani javne televizije, kjer tovrstnih bolj tabloidnih prijemov pač ne uporabljajo. Vseeno je bilo v gradivu v hrvaškem jeziku prepoznati, da na prvenstvu igra njihova domača reprezentanca, nenazadnje se je kritika pokazala tudi v vsaj dveh uporabljenih vojaških izrazih.

V prvem delu diplomske naloge sem nekaj več prostora namenil pregledu zgodovine hrvaškega vojaškega izrazoslovja, ki v slovenski strokovni javnosti še ni bila deležna tolikšne pozornosti kot zgodovina slovenskega vojaškega jezika, ki je v delu Slovenski vojaški jezik (Korošec 1998) temeljita vsaj do izdaje Vojaškega slovarja (2002).

Zdi se, da diplomska naloga v majhnem delčku dokazuje tudi to, da se je v zadnjem desetletju slovenski vojaški jezik znebil dediščine izrazja nekdanje države, saj bi v nasprotnem primeru uporaba prvotno vojaških izrazov v poročevalskih besedilih o športu morda marsikoga zmotila po tej plati.

V modernem hrvaškem vojaškem jeziku se dediščina t. i. srbohrvaščine, ki je v nekdanji državi skoraj izrinila hrvaški jezik iz rabe v javnih ustanovah, vendarle še bolj pozna.

8 POVZETEK

Prvi zapisi slovenskega vojaškega jezika so se pojavili konec 18. stoletja. V naslednjih dveh stoletjih je slovenski vojaški jezik doživel krajša obdobja razcveta in obsežnejša obdobja upada ter se šele z neodvisnostjo države Slovenije in njene samostojne vojske dokončno razvil v področno celovit strokovni jezik. Pred podobno velik izziv je bil postavljen hrvaški jezik. Vojaštvo in športno udejstvovanje sta bila od nekdaj neločljivo povezana in tako je še danes, zato je prisotnost dela izrazov obeh strok na obeh področjih pričakovano, vendarle pa hkrati ne povsem trivialno. V nalogi sem se osredotočil na prisotnost vojaške terminologije v sodobnem slovenskem in hrvaškem športnem poročevalstvu. Analizo sem izvedel na vzorcu novinarskih komentarjev (rtvslo.si in sport.hrt.hr) tekem Evropskega nogometnega prvenstva (Francija, 2016).

Ugotovili smo, da se vojaški izrazi pojavljajo v komentarjih obeh jezikov, da pa jih ni zelo veliko, tj. zelo pogostih izrazov je peščica, ostali so razpršeni in stvar osebnega stila. Opazno je, da prehod iz vojaške stroke v športno poteka dokaj zlahka, o čemer priča veliko število ponovitev izrazov, ki naslovnikov pri branju poročevalskih prispevkov očitno (več) ne motijo.

Pričakovali smo, da bomo v poročevalskih besedilih našli še več vojaških izrazov, ampak očitno pri tem igra vlogo dejstvo, da sta bila oba primerjana medija spletni strani javne televizije, kjer tovrstnih bolj tabloidnih prijemov pač ne uporabljajo. Vseeno je bilo v gradivu v hrvaškem jeziku prepoznati, da na prvenstvu igra njihova domača reprezentanca, nenazadnje se je kritika pokazala tudi v vsaj dveh uporabljenih vojaških izrazih.

Zdi se, da diplomska naloga v majhnem delčku dokazuje tudi to, da se je v zadnjem desetletju slovenski vojaški jezik znebil dediščine izrazja nekdanje države, saj bi v nasprotnem primeru uporaba prvotno vojaških izrazov v poročevalskih besedilih o športu morda marsikoga zmotila po tej plati.

V modernem hrvaškem vojaškem jeziku se dediščina t. i. srbohrvaščine, ki je v nekdanji državi skoraj izrinila hrvaški jezik iz rabe v javnih ustanovah, vendarle še bolj pozna.

8.1 POVZETEK V JEZIKU ODDELKA

S velikom sigurnošću možemo potvrditi da su sport i vojska povezani na nekoliko razina. U davnoj prošlosti bolji ratnik imao je više mogućnosti za preživljavanje, a dobar ratnik se u mirno doba, da bi održao fizičku kondiciju, zasigurno bavio nekim igrama koje su se kasnije pretvorile u sportske aktivnosti. Za temu svog diplomskog rada izabrao sam jezik vojske u slovenskom i hrvatskom jeziku i njegov prijenos u sportsko komentiranje.

U prvom dijelu diplomskog rada htio sam dati povijesni pregled razvoja hrvatskog i slovenskog vojnog jezika. Slovenski i hrvatski vojni jezik i vojna terminologija u prošlosti su prešli težak put. Već od početka stvaranja jezika vojske, koji se u hrvatskom jeziku može vezati uz rad začetnika hrvatske terminologije, slovačkog stručnjaka Bogoslava Šuleka, a u slovenskom jeziku uz Andreja Komela, koji je bio časnik austrougarske vojske, možemo tvrditi da postoje paralele. Komel je već za vrijeme svoje vojne karijere primijetio da vojnici u postrojbama austrougarske vojske imaju poteškoća s obavljanjem svojih zadataka zbog nerazumijevanja jezika koji su govorili časnici. A poteškoća su imali i časnici s izvršavanjem dužnosti (Korošec 1998a, 6 -10; Samardžija 1997, 69).

To je potaklo rad Andreja Komela, koji je u dvadeset godina stručnog rada na području slovenskog vojnog jezika pripremio 19 djela u kojima možemo naći više od 3000 vojnih naziva. Prva knjiga *Poljna služba, raztreseni red, nova puška in slovensko - nemški in nemško – slovenski slovarček* izdana je 1872. godine. U svojim djelima Komel je najviše pažnje posvećivao najbrojnijemu rodu vojske - pješastvu. Zbog doprinosa Komelovog rada možemo ga nazvati osnivačem slovenskog vojnog nazivlja (Korošec 1998a, 6 -10).

Sličan slovenskome je i početak stručnog rada na temu hrvatskog vojnog jezika i nazivlja. Bogoslav Šulek je 1870. godine počeo prevoditi vojne publikacije s mađarskog jezika na hrvatski jezik kako bi tadašnja domobranska vojska dobila svoje hrvatsko nazivlje. Najznačajnije djela su *Službovnik za kraljevsko ugarsko domobranstvo*, tiskan 1875. godine i *Naredbenik za kraljevsko hrvatsko-ugarsko domobranstvo*, koji je u više knjižica izašao u sedamdesetim godinama 19. stoljeća. Ukupno Šulekov opsežan stvaralački opus obuhvaća dvadeset knjiga (Kepeski 1992, 25).

Na hrvatski jezik uopće pa tako i na vojni jezik snažan utjecaj imalo je razdoblje fašističke Nezavisne države Hrvatske (NDH 1941.–1944.), u kojem je totalitarni režim iskoristio jezični purizam (jezično čišćenje) za postizanje političkih ciljeva. Politika purizma suprotstavila se

upotrebi stranih izraza, pogotovo srpskih, na svim razinama jezika. Vlast NDH je u to doba odlučila promijeniti pravopis uvođenjem korijenskog pravopisa. Za hrvatsko vojno nazivlje u razdoblju NDH možemo potvrditi da je prisutan zaokret ka stvaralaštvu Bogoslava Šuleka i suradnika, koji su sedamdeset godina prije započeli stručni rad na tom području (Samardžija 1997, 2006 64).

U malo manje od pedeset godina dugom razdoblju koje slovenski stručnjak Tomo Korošec naziva razdoblje avnojske Jugoslavije (1944.–1945.), slovenski i hrvatski vojni jezik bili su u inferiornoj poziciji prema srpskom jeziku. Slovenski jezik je u JNA bio na rubu jezičnog kruga jer se upotrebljavao u komunikaciji među vojnicima slovenskog podrijetla. Hrvatski jezik i vojni jezik su se pak u doba Jugoslavije našali u kontekstu tzv. srpsko-hrvatskog jezika koji je formiran dogovorom stručnjaka 1954. godine u Novom Sadu (Novosadski dogovor) (Korošec 1998a 63; Jandrić 1999, 396).

Norme koje je donio dogovor iz 1954. godine značile su da je hrvatski jezik na rubu nasilno spojenog jezika, dok srpski jezik ima dominantnu ulogu iz svih točki gledišta. Jedan od prvih koji je primijetio jezične probleme u tadašnjoj JNA bio je slovenski general Jaka Avšič, koji u svojim djelima kritički nastupa prema dominantnoj poziciji srpskog jezika i odbacuje paradigmu da u vojsci ima mjesta za samo jedan jezik (Avšič 1970, 410).

Godine 1967., Matica hrvatska izdaje Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika, u kojoj je najvažniji zahtjev utvrditi javnu i nedvojbenu jednakost i ravnopravnost četiriju književnih jezika u SFRJ. Važnu ulogu u proširivanju deklaracije imao je i najpoznatiji hrvatski pisac razdoblja Miroslav Krleža (*Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*, 1967).

Deset godina nakon deklaracije slovenski vojni jezik dobiva izdanje Vojnog rječnika (Vojaški slovar, 1977.), u kojem je sabrano i obrađeno 6600 natuknica. Natuknice u rječniku imaju srpsko-hrvatske parove (Korošec 1998a, 101-102).

Do početka raspada SFRJ u vojnom nazivlju slovenskog i hrvatskog jezika ne primjećujemo velikih postignuća. Do većih promjena dolazi početkom Domovinskog rata i osamostaljenjem Hrvatske i Slovenije. Nastanak oružanih snaga država donosi potrebu i pruža mogućnost za stvaranje vlastitog vojnog jezika. U Hrvatskoj je taj proces sporiji zbog dužeg trajanja Domovinskog rata, u kojem su sve snage vojnog aparata upućene u primarne funkcije oružanih snaga. Najveća značajka tog razdoblja u obje države jest raskid s tradicijom vojnog nazivlja Jugoslavenske narodne armije. Za hrvatski jezik možemo reći da se u to doba vraća

jezični purizam. Hrvatska vojska se u tom razdoblju ponovno vraća nazivlju koje je bilo u uporabi u Neovisnoj državi Hrvatskoj, a najveći dio tog nazivlja je rezultat rada Bogoslava Šuleka i suradnika (Lampe 2005; Orešković 2010 282-283).

Slovenski vojni jezik u razdoblju nakon osamostaljenja bilježi konstantan rad koji se 2002. godine ostvaruje u dopunjenom izdanju Vojnog rječnika (Vojaški slovar 2002).

Ulaskom Slovenije i Hrvatske u NATO, Slovenija 2004. i Hrvatska 2009., vojni jezik i stručni rad na tom području u obje države vezan je na ispunjavanje norma saveza, za koje je u NATO paktu zadužena Agencija za normizaciju.

U drugom dijelu diplomskog rada provjerili smo koliko riječi koje pripadaju vojnoj sferi možemo naći u publicističkim radovima sportskog/nogometnog leksika. U diplomskome radu u analizi je bilo obuhvaćeno 50 internet članaka sa stranica na slovenskom i hrvatskom jeziku. Na slovenskome jeziku analizirali smo stranicu RTV MMC, a hrvatske članke potražili smo na stranici hrtv.sport.hr. Analizirali smo više od 23.000 riječi, a glavna paradigma istraživanja je bila *Nogomet je rat*, koju je 1945. napisao George Orwell (Orwell 1945).

Prema obavljenoj analizi možemo zaključiti da je paradigma koju smo istraživali potvrđena. U hrvatskim publicističkim tekstovima pronašli smo 35 riječi koje po svom smislu pripadaju vojnoj sferi, dok je u slovenskim tekstovima tih riječi bilo 34. U slovenskim tekstovima ima puno više ponavljanja riječi koje smo tražili. Broj ponavljanja je 424 puta u analiziranim tekstovima. U hrvatskim tekstovima je broj ponavljanja manji, 248, pri čemu treba istaknuti da se tekstovi u analizi ne mogu u potpunosti izjednačiti. U hrvatskim tekstovima nema puno izvještaja s drugih utakmica na prvenstvu jer su se novinari uglavnom bavili hrvatskom reprezentacijom. Također forma tekstova na portalu hrvatske javne televizije bila je drugačija od slovenske. Tekstovi su bili kraći, a u najviše primjera pratili su audio-video izvještaje iz Francuske.

Analiza tekstova dokazuje da se u člancima koriste riječi koje imaju veliki broj ponavljanja. U hrvatskome jeziku: *napad, napadač, napadati, pucati, pogoditi, zgoditak, obrana, obraniti, branič* i druge. U slovenskom jeziku su: *napad, napadati, napadalec, obramba, branilec, streljati, zadeti* i druge.

Druga skupina obuhvaća vojne termine koji se ne ponavljaju često ili samo jednom u cjelokupnom korpusu riječi. U hrvatskim člancima te riječi su: *projektil, stožer, opsada, bitka, plaćenik, borba, ratnički, borbenost* i drugi.

U slovenskim člancima termini z manjim brojem ponavljanja su: *juriš*, *obleganje*, *bunker*, *vojska*, *vojna*, *bitka* i drugi.

Analiza tekstova dokazuje da je Orwellova paradigma na kojoj smo zasnovali našu analizu potvrđena. U diplomskome radu je, pored toga, dokazano da riječi iz vojne sfere lako prelaze u sferu žurnalističkih izvještaja i članaka. Velik broj pojavljivanja traženih riječi dokazuje da i gledaoci koji prate nogometne utakmice moraju imati barem minimalno poznavanje vojnog područja da bi mogli razumjeti događanja na terenu ili, u nekim primjerima, i događanja izvan terena. Rezultati analize su pokazali da je jezik žurnalističkih izvještaja u slovenskom i hrvatskom jeziku sličan. Budući da su oba jezika dio skupine južnoslavenskih jezika, u vojnoj sferi je još uvijek, u oba jezika, i nakon više od dvadeset godina prisutna baština nekadašnje države.

9 LITERATURA

1. A.G. *Francozi že do odmora končali islandsko pravljico*. 3. julij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/francozi-ze-do-odmora-koncali-islandsko-pravljico/397277> (10. avgust 2016).

2. A.G. *Deschamps: Dve leti mislim le na 10. junij*. 9. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/deschamps-dve-leti-mislim-le-na-10-junij/395331> (20. julij 2016).

3. A.G. *Učinkoviti Italijani odlično začeli evropsko prvenstvo*. 13. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016> (22. julij 2016).

4. A.G. *Payet izjemno predstavo kronal z evrogolom za uvodno zmago Francije*. 10. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/payet-izjemno-predstavo-kronal-z-evrogolom-za-uvodno-zmago-francije/395402> (20. julij 2016).

5. A.G. *Joker Griezmann in Payet popeljala Francoze v 1/8 finala*. 15. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/joker-griezmann-in-payet-popeljala-francoze-v-1-8-finala/395807> (22. julij 2016).

6. A. V. *"Valizanski rdeči zmaj" bruhnil ogenj na Slovaško*. 11. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/valizanski-rdeci-zmaj-bruhnil-ogenj-na-slovasko/395458> (20. julij 2016).

7. A.V. *Slovaška preživela "rusko obleganje"*. 12. junij 2016

Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/slovaska-prezivila-rusko-obleganje/395772> (15. avgust 2016).

8. . Association of international marathons and distance races. (AIMS), 2016

Dostopno prek: <http://aimsworldrunning.org> (15. avgust 2016).

9. Avšič, Jaka. 1970. Nekaj pripomb k mnenjem o rabi jezikov v JLA. V *Sodobnost*, ur. Jana Bauer in Evald Flisar, 408–428. letnik 18, št. 4., Ljubljana. Dostopno prek:

<http://www.dlib.si/results/?query=%27contributor=Av%C5%A1i%C4%8D%2C+Jaka%27&pageSize=25> (22. avgust 2016).

10. Bergh, Gunnar. 2011. Football is war: A case study of minute-by-minute football commentar. V *Veredas Linguistic Studies Journal*, ur. Guiomar Silva de Albuquerque, Luciana Teixeira. Juiz de Fora; Campus Universitário, Martelos.

Dostopno prek: <http://www.ufjf.br/revistaveredas/files/2011/05/artigo-72.pdf> (9. avgust 2016).

11. Boyle, Raymond. 2006. *Sports journalism : context and issues*. London: Thousand Oaks.

12. Bogušić, Lidija. 2000. Razapeti između akademskog promišljanja i svakodnevice. V *Vijenac 158*, ur. Luka Šepu, Zagreb: Hrvatska Matica.

Dostopno prek: <http://www.matica.hr/vijenac/158/> (12. avgust, 2016).

13. Chapanga, Evans. 2004. An Analysis of the War Metaphors Used in Spoken Commentaries of the 2004 Edition of the Premier Soccer League (PSL)Matches in Zimbabwe, *Zambezia* št.31., 62–79.

Dostopno prek: <http://ir.uz.ac.zw/bitstream/handle/10646/512/04-Chipanga.pdf?sequence=1> (10. avgust 2016)

14. *Danas kreće Hrvatska, Srna poručuje: Učinit ćemo vas ponosnima*. 12. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/338978/danas-krece-hrvatska-srna-porucuje-ucinit-cemo-vas-ponosnima> (29. julij 2016).

15. Erjavec, Karmen in Melita Poler Kovačič. 2005. *Uvod v novinarske študije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

16. *Francuzi golom Payeta u završnici susreta svladali Rumunje*. 10. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/338854/euro-2016-francuska-rumunjska> (26. julij 2016).

17. Furlan Branimir, Derman-Zadavec Tamara, Brinc Darja ur. 2006. *Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.

18. Furlan, Branimir in Mahnič Marjan. 1999. *Slovensko-angleški vojaški priročni slovar*. Ljubljana: Uprava za logistiko MORS.

19. *Gareth Bale protiv Engleske u bitci za Britaniju*. 16. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/339598/euro2016/gareth-bale-protiv-engleske-u-bitci-za-britaniju> (30. julij 2016).

20. *Griezmann odveo Francuze u finale*. 7. julij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/342304/euro-2016-francuska-njemacka> (29. julij 2016).

21. Grizold, Anton. 2002. *Vojaški slovar – predgovor*, Ljubljana: Ministrstvo za obrambo.

22. Gruden, Toni. *Griezmann z "dvojčkom" rešil Francijo in izločil Irsko*. 26. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtvsl.si/sport/novice/griezmann-z-dvojckom-resil-francijo-in-izlocil-irsko/396698> (20. julij 2016).

23. *Hrvatska zahvaljujući pobjedi Njemačke u osmini finala*. 21. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/340267/euro2016/>

ukrajina-poljska-i-sjeverna-irska-njemacka (31. julij 2016).

24. Hrvatska Matica. *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*. 1967.

Dostopno prek: <http://www.matica.hr/kolo/314/> (22. avgust 2016).

25. *Hrvatska pobijedila Španjolsku i osigurala prvo mjesto!*. 21. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/340281/euro2016/stream-euro-2016-hrvatska-spanjolska> (25. julij 2016).

26. *Hrvatski terminološki portal*. 2015. Dostopno prek: <http://nazivlje.hr/> (19. avgust 2016).

27. Humar, Marjeta. 2004. Stanje in vloga slovenske terminologije in terminografije. V *Terminologija v času globalizacije*, ur. Nina Ledinek. 17–31. Ljubljana: ZRC SAZU.

28. *Italija nadigrala Španjolsku za četvrtfinale Eura*. 27. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/341026/stream-euro-2016-italija-spanjolska>. (25. julij 2016).

29. Jamnik, Tilen. *Po goleadi v Lyonu prvi Madžari, Portugalci v osmini s Hrvaško*. 22. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtvsl.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/>

[po-goleadi-v-lyonu-prvi-madzari-portugalci-v-osmini-s-hrvasko/396409](http://www.rtvsl.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/po-goleadi-v-lyonu-prvi-madzari-portugalci-v-osmini-s-hrvasko/396409) (22. junij 2016).

30. Jamnik, Tilen. *"Šahovsko partijo Quaresma odločil v 118. minuti*. 25. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtvsl.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/>

[sahovsko-partijo-hrvaske-in-portugalske-quaresma-odlocil-v-117-minuti/396659](http://www.rtvsl.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/sahovsko-partijo-hrvaske-in-portugalske-quaresma-odlocil-v-117-minuti/396659) (25. julij 2016).

31. Jandrić, Berislav. 1999: Pogledi na Deklaracijo o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika, V *Povijesni prilozi* 18. ur. Irena Benyovsky Latin, 325–371. Zagreb; Hrvatski institut za povijest.

Dostopno prek: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=157651 (21. avgust, 2016).

32. *Je li Čačić pobedom nad Furijom "kupio" Hrvatsku?*. 18. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/340363/euro2016/je-li-cacic-pobjedom-nad-furijom-kupio-hrvatsku> (29. julij 2016).

33. Jonke, Ljudevit. 1971. *Hrvatski književni jezik 19. i 20. stoljeća*. Zagreb: Matica Hrvatska.

34. Kalin Golob, Monika in Logar, Nataša. 2015. Jezikovne izbire pri upovedovanju zaupnih virov informacij, V *Teorija in praksa*, let. 52, št.4, ur. Igor Lukšič, 651-669. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani.

35. Kelemen, Ivana. 1992. Vježbovnik oružanih snaga, *Hrvatski vojnik* št. 15. 3. julij. Zagreb: MORH.

Dostopno prek:

http://www.slobodanpraljok.com/MATERIJALI/IZ_TISKA/HRVATSKI%20VOJNIK/15.pdf (25. avgust 2016).

36. Kepeski, Neven. 1992. *Bogoslav Šulek. Hrvatski vojnik*, št. 26. 4. december. Zagreb, MORH.

Dostopno prek: https://hrvatski-vojnik.hr/pdfmagazin/hv_026_91_95.pdf (10. avgust, 2016).

37. Korošec, Tomo. 1998a. *Slovenski vojaški jezik*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

38. --- 1998b. *Stilistika slovenskega poročevalstva*, Ljubljana: Kmečki glas

39. Korošec, Tomo, Fekonja Marjan, Jehart Alojz, ur. 2002. *Vojaški slovar*. Ministrstvo za obrambo. Ljubljana; Delo.

40. Korošec, Tomo. 2005. K stilu športnega poročevalstva. V *Uvod v novinarske študije*, ur. Melita Poler Kovačič in Karmen Erjavec. 257-272, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

41. Lakoff, George. 1991. Metaphor and War: The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf. *Viet Nam Generation Journal & Newsletter*. 3 (3).

Dostopno prek:

http://www2.iath.virginia.edu/sixties/HTML_docs/Texts/Scholarly/Lakoff_Gulf_Metaphor_1.html (5. avgust 2016).

41. Lampe, Jure. 2005. *Hrvaški vojaški jezik in vojaško izrazoslovje*. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

42. Legan Ravninar, Andreja. 1997. Pomenske lastnosti upravno-politične in vojaške terminologije v Vodnikovih Lublanskih novicah. V *Slavistična revija* 45 (34). ur. Miran Hladnik, Vladimir Osolnik in Ada Vidovič Muha, 477–486. Ljubljana; Slavistično društvo Slovenije.

Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-MG0JCPFS> (10. avgust, 2016).

43. Letica, Marito Mihovil. 2016. O hrvatskome jezikoslovcu Bogoslavu Šuleku, prigrdom 200. obljetnice njegova rođenja. Radio Vatikan.

Dostopno prek: <http://hr.radiovaticana.va/news/ /1257400> (20. avgust 2016)

44. Lisjak, Mitja. *Angleži se po remiju počutijo, kot da bi izgubili*. 12. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/>

anglezi-se-po-remiju-pocutijo-kot-da-bi-izgubili/395487 (22. julij 2016).

45. Logar, Nataša. 2008. Gradivo : metodološki temelj leksikalnih jezikovnih opisov. V *Jezikovna prepletanja*, ur. Monika Kalin Golob, ur. Anton Grizold in ur. Nataša Logar, 45-53. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

46. *Loš nogomet u europskom klasiku, Nijemcima lutrija penala*. 2. julij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/341704/euro-2016-njemacka-italija-2> (27. julij 2016).

47. Majstorović, Marijan. 1992. Nazivlje za hrvatsku vojsku. *Hrvatski vojnik* 26 (4). 12.februar.

Dostopno prek: https://hrvatski-vojnik.hr/pdfmagazin/hv_005_91_95.pdf (12. avgust 2016).

48. *Mađari izjednačili u samoj završnici*. 18. junij. 2016

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/339918/euro-2016-island-maarska> (25. julij 2016).

49. Malešič, Marjan. 2008. Razvoj obramboslovne vede in slovensko vojaško izrazoslovje. V *Jezikovna prepletanja*, ur. Monika Kalin Golob, Nataša Logar in Anton Grizold, 205–217. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

50. Mamić, Mile. 2000. Hrvatsko vojno nazivlje u rječniku Juridisch-politische Terminologie. *Jezik, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*. 54 (2).

Dostopno prek: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=toc&id_broj=3765 (15. avgust 2016).

51. Ministrstvo za obrambo. 2007. *Poslovnik komisije za standardizaciju terminologije v MORS*.

Dostopno prek: http://www.slovenskavojska.si/fileadmin/slovenska_vojska/pdf/terminologija/Poslovnik_komisije_za_standardizaciju_terminologije.pdf (20. avgust 2016).

52. *Modrić golčinom srušio žestoke Turke!*. 25. junij.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/339010/euro-2016-hrvatska-turska> (25. julij 2016).

53. M.R. *Devet Albancev bi lahko igralo za Švico, šest Švicarjev pa za Albanijo*. 11. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/>

devet-albancev-bi-lahko-igralo-za-svico-sest-svicarjev-pa-za-albanijo/395418 822. julij 2016).

54. Orešković, Zvonko. 2010. *Die zeitgenössische Kroatische Militärterminologie und die Geschichte ihrer Entstehung*. Wien: Universität Wien.

Dostopno prek: http://othes.univie.ac.at/8614/1/2010-01-15_8708134.pdf (7. avgust, 2016).

55. Orwell, George. 1945. *The sporting spirit*. London. Tribune.

Dostopno prek: http://www.orwell.ru/library/articles/spirit/english/e_spirit (20. avgust 2016).

56. Pečovnik, Tina. 2009. *Vojaška terminologija*. Ministrstvo za obrambo.

Dostopno preko: http://www.slovenskavojska.si/terminologija/Vojaska_terminologija.pdf (10. julij 2016).

57. Poler Kovačič, Melita in Erjavec, Karmen. 2011. *Uvod v novinarstvo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

58. *Poljska nakon 11-eraca prva u četvrtfinale*. 25. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/340710/euro2016>

[/euro-2016-svicarska-i-poljska-za-cetvrtfinale](http://sport.hrt.hr/340710/euro2016) (25. julij 2016).

59. *Portugal izbacio Hrvatsku golom u 117. minuti*. 25. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/340791/euro2016/euro-2016-hrvatska-portugal> (29. julij 2016).

60. Rajgelj, Nadja. 2004. *Slovensko športno poročevalstvo kot jezikovnokulturno vprašanje*, diplomsko delo. Univerza v Ljubljani: Fakulteta za družbene vede-

Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Rajgelj-Nadja.PDF> (1. avgust 2016).

61. *Remi Hrvatske i Češke nakon nereda na tribinama*. 17. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/341704/euro-2016-njemacka-italija-2> (27. julij 2016).

62. R.K. *Bunker Severnih Ircev ni zdržal poljskega naleta*. 12. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtvsl.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/>

bunker-severnih-ircev-ni-zdrzal-poljskega-naleta/395514 (23. julij 2016).

63. *Rusi u nadoknadi uskratili Englezima prvu startnu pobjedu.* 11. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/338947/euro-2016-engleska-rusija> (29. julij 2016).

64. Samardžija, Marko. 1993a. *Hrvatski jezik u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.* Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

65. ---1993b. *Jezični purizam u NDH : savjeti Hrvatskoga državnog ureda za jezik.* Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

66. --- 1997. *Iz triju stoljeća hrvatskoga standardnog jezika.* Zagreb: Matica Hrvatska

67. --- 2006. *Hrvatski kao povijesni jezik.* Zaprešić.

Sjajni Griezmann donio Francuskoj preokret i četvrtfinale. 26. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/340852/stream-euro-2016-francuska-protiv-irske-za-cetvrtfinale> (29. julij 2016).

68. S.J. *Quaresma gol primerjal z naslovom, Hrvati se poslavljajo v solzah.* 26. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtvsl.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/>

[quaresma-gol-primerjal-z-naslovom-hrvati-se-poslavljajo-v-solzah/396675](http://www.rtvsl.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016/quaresma-gol-primerjal-z-naslovom-hrvati-se-poslavljajo-v-solzah/396675) (25. julij 2016).

69. Stamenković, Ivan. 2014. Ratne metafore u izještavanju medija o fudbalu. V *Zbornik nova naučna edukativna misao IV*, ur. Zoran Birovljević, 77–86. Beograd: Nomcentar.

Dostopno prek: <http://www.academia.edu/9202063/> (9. avgust 2016).

70. *Sturridge u nadoknadi za potpuni preokret Engleske.* 16. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/339643/euro2016/stream-euro-2016-engleska-wales> (27. julij 2016).

71. *Terim: Hrvatska nas je nadigrala.* 12. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/339036/euro2016/terim-hrvatska-nas-je-nadigrala> (25. julij 2016).

72. T.J. *Adua s klopi Vardy in Sturridge zrežirala preobrat in zmago Anglije v 92. minuti.* 16. junij 2016.

Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/nogomet/ep-v-nogometu-2016>

/aduta-s-klopi-vardy-in-sturridge-zrezirala-preobrat-in-zmago-anglije-v-92-minuti/395869
(20. julij 2016).

73. Toporišič, Jože. 2004. *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.

74. *Ustava Republike Slovenije*. Dostopno preko: <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/> (10. avgust 2016).

75. *Vatreni odradili posljednji trening, kreću Strinić i Badelj?*. 11. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/338938/euro2016/video-vatreni-odradili-posljednji-trening-uoci-turske> (29. julij 2016).

76. Vince, Zlatko. 1978. *Putovima hrvatskoga književnog jezika : lingvističko-kulturnopovijesni prikaz filoloških škola i njihovih izvora*. Zagreb: Liber.

77. Vince, Zlatko. 1990. *Putovima hrvatskoga književnog jezika. Lingvističko-kulturnopovijesni prikaz filoloških škola i njihovih izbora*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.

78. Vintar, Špela. 2008. *Terminologija : terminološka veda in računalniško podprta terminografija*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, Oddelek za prevajalstvo.

79. *Završila islandska bajka, Francuzi slavili 5:2*. 3. julij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/341756/euro-2016-francuska-island> (27. julij 2016).

80. *Wales preko Sj. Irske do četvrtfinala*. 25. junij 2016.

Dostopno prek: <http://sport.hrt.hr/340781/euro2016/stream-euro-2016-wales-sj-irska> (25. julij 2016).